

Begroting en Jaarplan Interprovinciaal Overleg 2025

Interprovinciaal Overleg

Gezamenlijke provincies

[WWW.IPO.NL](http://www.ipo.nl) - [WWW.BIJ12.NL](http://www.bij12.nl)

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Leeswijzer	4
Financieel totaalbeeld	5
1. Bestuur- en Verenigingszaken	7
1.1. Bestuur- en Verenigingszaken	8
2. Beleidsvoorbereiding.....	10
2.1. Ruimte en Leefomgeving	11
2.2. Bereikbaarheid en Infrastructuur	15
2.3. Landelijk Gebied	18
Interprovinciaal Programma Landelijk Gebied (IPLG)	18
2.4. Klimaat en Energie	22
2.5. Regionale economie en Cultuur	24
2.6. Financiën en Openbaar Bestuur	27
2.7. Digitalisering	29
2.8. Werkgeverszaken.....	31
3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12.....	33
3.1. Expertiseteam Stikstof & Natura 2000	34
3.2. Natuurinformatie en Natuurbeheer	36
3.3. Faunazaken	39
3.4. AdviesCommissie Schade Grondwater (ACSG)	41
3.5. Drugsafvaldumpingen.....	42
3.6. Gemeenschappelijke Beheer Organisatie (GBO-provincies)	43
4. Overige ramingen en uitkeringen.....	45
4.1. Overige ramingen	46
4.2. Overige uitkeringen	47
Paragrafen	48
Paragraaf Bedrijfsvoering	49
Bijlagen	52
Bijlage 1. Programmalasten/-baten en apparaatslasten 2025 per opgave	53
Bijlage 2. Specificatie programmalasten 2025 per opgave	54
Bijlage 3. Meerjarig overzicht formatietoerekening.....	55
Bijlage 4. Specificatie bijdragen per provincie 2025.....	56
Bijlage 5. Bijdragen per provincie 2025-2028.....	57
Bijlage 6. Afkortingen.....	58

Inleiding

Voor u ligt de Begroting en Jaarplan 2025 (hierna Begroting 2025) voor de IPO-vereniging. Uitgangspunt voor deze begroting is het IPO Bestuursprogramma 2023 – 2027 en de doelen die we ons daarin als gezamenlijke provincies hebben gesteld. In deze begroting geven we als totale vereniging aan wat de opdrachten vanuit de gezamenlijke provincies zijn, op welke wijze deze te realiseren en vooral wat daar qua middelen voor nodig is.

Deze begroting is opgesteld in een onzekere tijd waarin op het moment van samenstelling alleen het Hoofdlijnenakkoord van het nog aan te treden kabinet-Schoof bekend is. Daarnaast hebben we te maken met krapte op de arbeidsmarkt waar ook de vereniging IPO de gevolgen van ondervindt. Binnen deze beweeglijke context proberen wij als vereniging zo goed mogelijk onze leden te ondersteunen op de gezamenlijke doelen en daarin continuïteit te bieden.

We hebben deze begroting nu anders opgesteld dan u gewend bent, we volgen hierin de nieuwe indeling passend in de vernieuwde P&C-cyclus. Deze begroting geeft daarbij weer wat we als totale vereniging voor provincies willen betekenen. In deze begroting geven we invulling aan de aanbeveling van de accountant aangaande risico's. Eerste stap hierbij is dat specifieke risico's benoemd zijn bij de programma's en dat algemene risico's opgenomen zijn in deze inleiding (zoals het Regeerakkoord) of de paragraaf Bedrijfsvoering (zoals de arbeidsmarkt).

Alles wat de provincies doen, doen zij voor hun inwoners. Belangrijke uitgangspunten daarbij zijn dat we de belangen van de inwoners betrekken bij het aangaan van al die grote uitdagingen waar we voor staan. Zij hebben een belangrijk stuk van de oplossing in handen. Daarnaast zijn wij ook een betrouwbare partner van gemeenten, waterschappen en het Rijk. We werken als één overheid samen en doen dat op basis van wederzijds vertrouwen en wederkerige afspraken. Dat vraagt evenwichtige interbestuurlijke en financiële verhoudingen. Zo willen wij een betrouwbare overheid zijn. We brengen ambities en middelen in balans.

We geven met deze begroting aan hoe de verschillende onderdelen IPO-bureau, BIJ12 en de samenwerking met HNP diverse taken uitvoeren om de doelen te gaan halen. Dat doen wij door provincies te faciliteren om samen te werken via ambtelijke en bestuurlijke adviescommissies. Zo verzamelen we standpunten over beleidsvoornemens van provincies en de randvoorwaarden die nodig zijn om dit beleid uit te kunnen voeren. Het IPO-bureau brengt deze richting kamer en Rijk en stemt af met het Rijk en Koepels over de communicatie hierover richting stakeholders en publiek. Daarnaast zorgen diverse bedrijfsonderdelen van het IPO voor de nodige kennisuitwisseling en inhoudelijke advisering op alle terreinen waar provincies actief zijn.

De sleutelrol van het middenbestuur vraagt een grote inzet op kennisuitwisseling en met elkaar 'al doende' leren. Dat vraagt een kennis- en leerinfrastructuur die ons helpt om tot gezamenlijke inzichten en een gezamenlijke feitenbasis te komen. In het komende begrotingsjaar zal de ontwikkeling daarvan worden voortgezet. Ook faciliteren we de provincies door een aantal van hun taken uit te voeren.

In de concept-begroting 2025 is aangegeven dat we overwegen met de Mens- en Middelen-methodiek te gaan werken. We constateren dat wij voor de verkenning en uitwerking van deze methodiek meer tijd nodig hebben om definitief te laten besluiten op deze methodiek over te stappen, maar omarmen de achterliggende gedachte dat de organisatie integraal en gezamenlijk verantwoordelijk is voor het realiseren van de bestuurlijke opgaven. Wij blijven graag met u in gesprek over de toegevoegde waarde die wij voor de provincies kunnen leveren en welke inzet dat van ons (aanvullend) vraagt. Dit doen wij in aanloop naar de Begroting 2026.

Leeswijzer

Bij het opzetten van dit nieuwe P&C-document was het herkenbaar weergeven van de verschillende IPO-onderdelen een belangrijk uitgangspunt. Daarom bestaat dit document uit vier delen, te weten:

1. Bestuurs- en Verenigingszaken
2. Beleidsvoorbereiding
Hierbinnen is de structuur van de Bestuurlijke Adviescommissies (de zogeheten BAC's) van het IPO duidelijk herkenbaar.
3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12
4. Overige ramingen en uitkeringen.

Ieder deel bestaat uit één of meer programma's waarbij we (met uitzondering van deel 4) per programma ingaan op de volgende W-vragen:

- Wat zijn onze doelen (conform Bestuursprogramma 2023-2027)
- Wat gaan we daarvoor in 2025 doen
- Wat zijn de risico's (voor zover specifiek van toepassing op het programma)
- Wat mag het kosten (waarbij de voornaamste verschillen tussen de jaarschijven zijn toegelicht)
Hierbij maken we gebruik van een tabel waarbij we onderscheid maken in lasten, baten en het saldo over de volgende jaarschijven:
 - Rekening 2023
 - Begroting 2024 incl. Voorjaarsnota 2024
 - Begroting 2025
 - Meerjarenraming 2026 tot en met 2028

Daarnaast hebben we in deze nieuwe begroting een aparte paragraaf opgenomen over onze bedrijfsvoering. Als bijlagen zijn diverse detailoverzichten opgenomen.

Toerekening lasten en baten

In onze begroting rekenen we de lasten en baten integraal toe aan de programma's.

- De programmalasten en -baten (zoals onderzoeken, bijdragen aan derden en subsidies) worden 1 op 1 toegerekend aan de betreffende inhoudelijke opgave binnen de programma's.
- De apparaatslasten (personeelslasten, facilitaire lasten, ICT-lasten etc.) worden toegerekend naar rato van de aan inhoudelijke opgaven toerekenbare formatie.

Door de nieuwe opzet van de begroting ontstaan bij de programma's verschillen ten opzichte van 2023 en 2024. Dit doet zich o.a. voor bij de lasten van de interne organisatie BIJ12 die vanaf 2025 integraal worden toegerekend aan alle programma's en de overige apparaatslasten binnen deel 3.

Financieel totaalbeeld

In de concept-begroting 2025 was opgenomen dat de structurele doorwerking van de Voorjaarsnota 2024 in principe zou leiden tot verhoging van de provinciale bijdragen (2025 + € 0,7 miljoen en vanaf 2026 + € 1,0 miljoen). Wij hebben deze verhoging toen niet doorgevoerd, gelet op de verkenning van de M&M-methodiek.

Wij concluderen nu dat deze verhoging niet opgevangen kan worden binnen de bestaande ruimte. Wij hebben inmiddels gesprekken gevoerd over de M&M-methodiek. Maar de substantiële extra inzet - zoals door bestuur en AV vastgesteld en goedgekeurd in de Voorjaarsnota 2024 en aangegeven in de concept-begroting 2025 - en de bestuurlijke ambities en opdrachten voor gezamenlijke uitvoeringstaken passen vooralsnog niet binnen de begroting.

De doorwerking van de Voorjaarsnota 2024 is nu als volgt gedekt:

- De extra benodigde middelen in 2025 ad € 0,7 miljoen worden gedekt uit het overschot 2023.
- De extra benodigde middelen vanaf 2026 ad € 1,0 miljoen zijn vooralsnog als stelpost opgenomen in de meerjarenraming. Voor de invulling van deze stelpost (in samenhang met de begroting van de IPO-vereniging) wordt in aanloop naar de concept-begroting 2026 binnen het bestuur het gesprek gevoerd waarvan het resultaat opgenomen wordt in de concept-begroting 2026.

Totaal lasten - baten - saldo

De totale lasten van de Begroting 2025 bedragen € 133,9 miljoen. Hiervan wordt € 4,8 miljoen gedekt uit diverse bijdragen van derden en € 1,0 miljoen bestaat uit doorgeschoven eigen middelen. Per saldo wordt dan op basis van de Begroting 2025 € 128,1 miljoen bijgedragen door de provincies, hetgeen € 6,7 miljoen lager is dan de concept-begroting 2025. Het verschil wordt volledig veroorzaakt door de uitname van de compensatie Zeeland uit de begroting 2025 en de meerjarenraming, dit op aangeven van de provincie Zeeland en de (bevestiging van de) bestuurlijke afspraak de verplichtingen van de compensatie tot 2025 na te komen door alle provincies.

Binnen de begroting is op enkele posten sprake van een budgetneutrale verschuiving:

- We hebben de programma- en bedrijfsvoeringslasten in 2025 niet verhoogd met prijscompensatie. In plaats daarvan hebben we de betreffende middelen geraamd op een nog te verdelen post ad € 1,1 miljoen voor programmalasten waarvan bekend is dat zich daarbinnen knelpunten voordoen maar waarvan de hoogte en verdeling nog nader bepaald moet worden. Hierbij betrekken we ook posten die door het gemis van de prijscompensatie onder druk komen te staan.
- Bij de uitwerking van de Begroting 2025 doen zich bij enkele programma's lagere lasten voor dan vorig jaar aangenomen was. Per saldo gaat het in 2025 om € 62.000 die we toegevoegd hebben aan het werkbudget.
- We hebben de formatie voor IPLG met 1 fte verhoogd onder verlaging van de in 2.3 landelijk gebied opgenomen programmalasten.

Uit de tabel hierna blijkt hoe de lasten en baten verdeeld zijn over de afzonderlijke delen van de begroting. In de betreffende programma's zijn de bedragen verder uitgesplitst.

		Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
1. Bestuur- en Verenigingszaken							
	Lasten	1.178	1.702	4.879	4.859	4.859	4.859
	Baten	29	0	0	0	0	0
	Saldo	1.149	1.702	4.879	4.859	4.859	4.859
2. Beleidsvoorbereiding							
	Lasten	21.768	20.201	24.209	24.589	24.790	25.030
	Baten	1.139	0	520	0	0	0
	Saldo	20.629	20.201	23.689	24.589	24.790	25.030
3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12							
	Lasten	106.090	113.221	103.387	102.315	102.436	102.836
	Baten	6.167	2.500	3.229	2.229	2.229	2.229
	Saldo	99.923	110.721	100.158	100.086	100.207	100.607
4. Overige ramingen en uitkeringen							
	Lasten	6.810	6.644	1.417	527	573	623
	Baten	135.888	139.268	130.144	130.061	130.430	131.120
	Saldo	-129.078	-132.624	-128.726	-129.534	-129.857	-130.497
Totaal							
	Lasten	135.846	141.768	133.893	132.290	132.659	133.349
	Baten	143.223	141.768	133.893	132.290	132.659	133.349
	Saldo	-7.377	0	0	0	0	0

x € 1.000

De omvang van de begroting neemt in onze meerjarenraming licht toe. De toename is toegelicht bij de betreffende programma's.

1. BESTUURS- EN VERENIGINGSZAKEN

1.1. Bestuur- en Verenigingszaken

Wat zijn onze doelen (conform Bestuursprogramma 2023-2027)

De toenemende complexiteit van de maatschappelijke opgaven vragen om een nieuwe manier van denken en organiseren. De samenleving en medeoverheden hebben hoge verwachtingen van de rol van provincies als middenbestuur en een IPO-vereniging die vanuit een integrale blik slagvaardig voorziet in wat er nodig is op het vlak van belangenbehartiging, beleidsvoorbereiding, kennis én uitvoering.

Voor het IPO staat de Statenperiode 2023 - 2027 daarom in het teken van slagvaardigheid, ofwel 'in staat en bereid zijn om gezamenlijk en tijdig te handelen als dat nodig of gewenst is'.

Dat doen we door:

- De Staten en de Algemene Vergadering te betrekken bij onze verenigingsactiviteiten.
- De banden in ons onderlinge interprovinciale netwerk en ons externe netwerk aan te halen en te benutten.
- Het beter benutten van de samenhang tussen de Europese speerpunten van de gezamenlijke provincies en de (meer nationaal gerichte) speerpunten.

Wat gaan we daarvoor in 2025 doen

- Investeren in de samenwerking met het nieuwe kabinet, met als speerpunten de integrale aanpak van maatschappelijke vraagstukken en overkoepelende bestuurlijke en financiële verhoudingen. Dit vindt plaats onder leiding van een nieuwe IPO-voorzitter.
- We werken samen met de koepels en BZK aan het realiseren van een bestuursakkoord. Voortzetten van de evaluatie van de nieuwe werkwijze en inrichting van onze bestuurlijke adviescommissies in 2025.
- De samenwerking tussen AV, het bestuur, de Staten en de organisatie van de IPO-vereniging te verbeteren.
- Regelmatig (fysiek en digitaal) bijeenkomsten organiseren voor en met het netwerk van de vereniging zoals themabijeenkomsten, webinars, netwerk- en inspiratiesessies, werkbezoeken en het IPO Jaarcongres in Brussel.
- Implementatie en versterking van de samenwerking rond kennisontwikkeling op provinciaal en interprovinciaal niveau. Uitbouw van het gezamenlijke kennisnetwerk met de landelijke adviesorganen.
- Vormgeving van de vereniging-brede communicatie- en Public Affairs strategie.
- Samenwerking tussen het HNP, IPO-bureau en BIJ12, zowel op inhoud, als in onze werkwijze intensiveren. Elke Statenperiode vinden 4 IPO-Jaarcongressen plaats. In deze Statenperiode vindt het congres plaats in Brussel.
- Analyseren van het werkplan van de nieuwe Europese Commissie langs de lijnen van de speerpunten van het HNP en IPO. Continuering van de samenwerking met Europa Decentraal, het informatiepunt voor alle vragen met betrekking tot Europese regelgeving en staatssteun.

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
1.1. Bestuurs- en Verenigingszaken						
<u>Lasten</u>						
Programmalasten	383	650	739	739	739	739
Directe personeelslasten	520	700	2.982	2.984	2.984	2.984
Overige apparaatslasten	275	352	1.158	1.137	1.136	1.136
Totaal lasten	1.178	1.702	4.879	4.859	4.859	4.859
<u>Baten</u>						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	29	0	0	0	0	0
Totaal baten	29	0	0	0	0	0
Saldo	1.149	1.702	4.879	4.859	4.859	4.859

x € 1.000

Toelichting

De toename van de programmalasten vanaf 2025 betreft een budgetneutrale overheveling van het budget voor communicatie en publicatie vanuit de centrale bedrijfsvoeringsbudgetten naar dit specifieke programma.

Vanaf 2025 rekenen we de inzet van het Bestuursbureau direct toe aan dit programma in plaats van als overhead. Dit zorgt vanaf 2025 voor een toename van de toerekening van de directe personeelslasten. Daarnaast nemen deze lasten (en de overige apparaatslasten) toe vanwege een hogere noodzakelijke inzet voor de kennisfunctie van de vereniging, de noodzaak van het adequaat doorlopen van politiek-bestuurlijke processen en het verbeteren van de relatie met de AV/Staten.

2. BELEIDSVOORBEREIDING

In dit deel behandelen we de gezamenlijke doelen voor de provincies in 2025 op al onze beleidsdossiers, de activiteiten wij als IPO-vereniging ondernemen om het behalen van deze doelen te ondersteunen en de risico's die we daarbij voor ons zien.

In algemene zin ondersteunt IPO ook in 2025 de provincies in hun opgaven door:

- Het ophalen van bestuurlijke standpunten waar provincies elkaar in kunnen vinden.
- Te zorgen voor een efficiënt adviserings- en besluitvormingsproces met AAC, BAC en IPO-bestuur.
- Voor bestuurlijke standpunten steun te vinden bij andere overheden en maatschappelijke organisaties.
- Bestuurlijke standpunten naar voren te brengen in ambtelijke overleggen met departementen om daarmee invloed op beleid te hebben. Provincies te ondersteunen om te komen tot duidelijke (samenwerkings-)afspraken met het Rijk, waarbij ieder bijdraagt vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheden.
- Inzet van lobby, communicatie en kennisuitwisseling.

2.1. Ruimte en Leefomgeving

Wat zijn onze doelen (conform Bestuursprogramma 2023-2027)

1. De ruimtelijke voorstellen worden geïncorporeerd in de Nota Ruimte en provinciaal omgevingsbeleid (visie en verordening). Departementen voelen en tonen zich partner in de realisatie. Ambities en middelen zijn in balans, dankzij een goede gezamenlijke programmering, afgestemd tussen Rijk en provincies.
2. Provincies kunnen hun bestuurlijke woningbouwafspraken realiseren, doordat heldere randvoorwaarden zijn ingevuld, waarbij ruimte is voor regionaal maatwerk. Er is bovendien wetgeving waarmee provincies sturing geven aan het realiseren van de woonopgave (inclusief 2/3e in het sociale en betaalbare segment). Daarbij zijn de woningbouwplannen toekomstbestendig.
3. De structurerende keuzes uit Water en Bodem sturend worden geïmplementeerd en waar nodig juridisch geborgd in PPLG's, gebiedsprocessen en provinciaal omgevingsbeleid. Provincies zijn in staat hun rol te pakken (toezicht op waterschappen, regulering grondgebruik, ruimtelijke maatregelen, vergunningverlening) om bij te dragen aan het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water in 2027. Daarbij geldt 'meten is weten': hoe gericht we weten waar vervuiling vandaan komt, hoe sneller we de waterkwaliteit kunnen verbeteren.
4. Provincies zijn in staat gezonde leefomgeving (als wettelijke taak onder de omgevingswet) te verankeren in het beleid, waarbij de verschuiving in het Rijksbeleid; 'gezondheid als sturend principe', wordt meegewogen.
5. Provincies zijn in staat nadrukkelijk invulling te geven aan een samenhangend leefomgevingsbeleid. Inspanning is nodig om te borgen dat de juiste randvoorwaarden zijn ingevuld om een gezonde, duurzame en veilige leefomgeving te kunnen bewerkstellingen binnen de provinciale bevoegdheden.
6. Een goed functionerend VTH-stelsel is voor provincies van belang en daarom werken de provincies aan robuuste en toekomstbestendige omgevingsdiensten binnen een versterkt stelsel als geheel. Voor dit proces is een langjarige inspanning nodig door alle VTH-partners, waarbij de

provincies hun eigen rol (her)formuleren als aanvulling op de stelselverantwoordelijkheid van het Rijk.

Wat gaan we daarvoor in 2025 doen

Ruimte

- Voorbereidingen treffen om wederkerige bestuurlijke afspraken te maken op basis van ruimtelijke voorstellen tussen het kabinet en de colleges van GS.
- Inzet is om tot een volgtijdelijk proces te komen van ruimtelijk voorstel, via ruimtelijk arrangement naar Nota Ruimte, waarbij provincies regie houden op het proces, de inhoud van ruimtelijke voorstellen goed gezwaluwstaart wordt met Nota Ruimte en cherrypicking door het Rijk wordt voorkomen.
- Daarnaast is de inzet dat het rijk haar ruimtelijke keuzes in samenhang maakt en interdepartementaal opgebost en afgestemd, en vervolgens in gezamenlijke synthese met provincie(s) keuzes maken, zodat afwenteling van rijkskeuzes op provincies wordt voorkomen en de vraagstukken op nationale schaal worden geadresseerd opdat provincies (ruimtelijke) keuzes kunnen maken met behoud van maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak.
- Op de langere termijn staat het ontwikkelen van instrumenten centraal om de uitvoeringskracht van de ruimtelijke voorstellen te versterken.

Wonen

- Lobby voeren op de wet versterking regie volkshuisvesting ten aanzien van instrumentering van provincies en rolneming inzake aandachtsgroepen
- Tevens in 2025 een landelijk convenant over toekomstbestendig bouwen tot stand brengen. In 2025 maken we hierover bestuurlijke afspraken, eventueel in de vorm van een landelijk convenant of akkoord met het kabinet, marktpartijen en woningbouwcorporaties.
- Voortdurende agendering van invulling condities en randvoorwaarden realisatie woondeals in BO VRO en waar nodig BO Woningbouwcoalitie, die nieuwbouw, transformatie en herstructurering van de bestaande voorraad belemmeren om deze in de komende bestuursperiode opgelost te krijgen.
- Belangenbehartiging om de juiste financiële condities te creëren tav onrendabele publieke toppen in woningbouw, bereikbaarheid etc. Bij het Rijk inzetten op tijdelijke continuering van de huidige WBI, SBI en SPUKS zonder al te veel administratieve lasten.

Water

- IPO werkt samen met rijk en andere koepelorganisaties aan zowel een gedragen narratief als aan een roadmap om vervolgens te werken aan de goede balans van juridische borging van de structurerende keuzes en pleegt inzet op juridische verankeren van juiste structurerende rijkskeuzes in BKL en BBL.
- IPO pleegt daarnaast inzet op het rijksbeleid ten aanzien van water en bodem sturend, zodat provincies de juiste uitvoeringscondities krijgen. Hiertoe is meer inzicht in de financiële en personele consequenties van WBS nodig. Aan de hand van de evaluatie 2024 KRW-doelbereik het strategische gesprek voeren in de BAC RenL over de provinciale sturing op doelbereik KRW. Inzet vanuit het IPO in het Impulsprogramma is gericht op het borgen van de juiste randvoorwaarden, bij het Rijk en andere stakeholders, die nodig zijn om invulling te geven aan de provinciale bevoegdheden.

- Ten aanzien van drinkwater is de inzet dat het Rijk/BZK mogelijkheden voor drinkwaterbesparing/via doelvoorschriften te faciliteren in Omgevingswet/Bbl vanuit level playing field met ruimte voor maatwerk.
- Rijk moet in overleg met gezamenlijke provincies en andere partners komen tot nadere verduidelijking reikwijdte zorgplicht drinkwater.
- Het Rijk moet drinkwaterbedrijven de mogelijkheden bieden voor vergroten investeringsvermogen (WACC e.d.) t.b.v. grootschalige investeringen in infrastructuur, zuivering en (alternatieve) bronontwikkeling en - ontsluiting.

Gezonde Leefomgeving

- Coördineren van de kennisdeling en provinciale rolname op 'gezonde leefomgeving' als taak onder de Omgevingswet en lobby voeren op benodigd ondersteunend instrumentarium.

Veilige Leefomgeving

- Sturen, uitvoeren en monitoren van 'de IPO meerjarenagenda Seveso' en de nieuwe set afspraken inzake versterking Omgevingsveiligheid (MVO 2025-2028).
- Coördineren van de kennisdeling m.b.t. nieuwe energiedragers, zoals waterstof en ammoniak, in relatie tot omgevingsveiligheid en het ruimtelijk instrumentarium.
- Lobby voeren op de randvoorwaarden en instrumentarium ten aanzien van omgevingsveiligheid, inclusief het vervoer van gevaarlijke stoffen.
- Borgen dat de belangen van de provincies ten aanzien van het informatielandschap externe veiligheid zijn opgenomen in de een nieuwe samenwerkingsovereenkomst met het ministerie van IenW over de Atlas Leefomgeving.
- Lobby voeren op een (rijks)regeling drugsafvaldumpingen waarin het aspect 'ontzorgen van gedupeerden' is opgenomen.

Duurzame leefomgeving

- Uitvoering geven aan de IPO bestuurlijke agenda Zeer Zorgwekkende Stoffen (incl. PFAS). De acties in de agenda en lobby die daaruit volgt richten zich op de benodigde randvoorwaarden en instrumentarium om emissies te reduceren en blootstelling te voorkomen.
- Lobby voeren op provinciale belangen in de circulaire economie wet en het 'afval of grondstof vraagstuk'.
- Evalueren en borgen van de VTH-inzet (middelen en randvoorwaarden) onderliggend aan 'de maatwerkafspraken industrie'. Indien 'de maatwerkafspraken industrie' worden verbreed; lobby voeren op aanvullende middelen voor de VTH-inzet.
- Een evaluatie uitvoeren naar de werking en effectiviteit van het instrument 'financiële zekerheidstelling'. Uitkomsten hiervan kunnen resulteren in aanpassingen in de uitvoering en/of lobby voor aanpassing van de Rijksregeling.
- Lobby voeren op het diepe plannen beleid en de mogelijke coördinatierol die voor provincies is weggelegd.

Vergunningsverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) stelsel/breed

- Uitvoering geven aan de implementatie- en borgingsafspraken volgend uit het Interbestuurlijk programma VTH en lobby voeren op de vormgeving van de VTH-stelselverantwoordelijkheid van het Rijk.
- Lobby voeren op het Nationaal Milieuprogramma (NMP) opdat provinciale belangen en uitvoerbaarheid zijn geborgd.

Transitie omgevingswet

De inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is een komma, geen punt. Provincies hebben zich gerealiseerd en geaccepteerd dat bij inwerkingtreding het stelsel van de Omgevingswet niet optimaal zou functioneren. Een goed functionerend stelsel Omgevingswet en het daaraan ondersteunende stelsel Digitale Stelsel (DSO), is voor provincies cruciaal in het behalen van de doelen in het fysiek domein.

- Uitvoering geven aan de (door)ontwikkeling en beheer van de Omgevingswet en het Digitale Stelsel en het bijbehorende juridische, technische en financiële kaders.
- In samenwerking met BIJ12, provincies ondersteunen in de transitieperiode door te fungeren als aanspreekpunt en kennisplatform.

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
2.1. Ruimte en Leefomgeving						
Lasten						
Programmalasten	3.659	3.724	3.814	4.054	4.256	4.496
Directe personeelslasten	1.374	1.659	1.745	1.746	1.746	1.746
Overige apparaatslasten	725	833	678	665	665	665
Totaal lasten	5.758	6.216	6.237	6.466	6.668	6.908
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	25	0	0	0	0	0
Totaal baten	25	0	0	0	0	0
Saldo	5.733	6.216	6.237	6.466	6.668	6.908

x € 1.000

Toelichting

De (meerjarige) toename van de programmalasten sluit aan op het bestuursbesluit van 7 september 2023 over de verhoging van de provinciale bijdrage voor het beheer en de doorontwikkeling Digitaal Stelsel Omgevingswet Landelijke Voorziening (DSO-LV). De bijdrage van de provincies is met ingang van 2024 gestegen en stijgt vanaf 2025 verder omdat steeds meer functionaliteiten zullen worden opgeleverd. De bijdrage wordt vanaf 2025 jaarlijks verhoogd tot 2029.

2.2. Bereikbaarheid en Infrastructuur

Wat zijn onze doelen (conform Bestuursprogramma 2023-2027)

1. De noodzaak van fysieke mobiliteit verminderen, o.a. door slimme ruimtelijke ordening, duurzame mobiliteitsoplossingen en afspraken met werkgevers en onderwijsinstellingen over werk- en openingstijden en thuiswerken.
2. Een verschuiving in de vervoerswijzekeuze (modal shift) door de keuze voor een duurzamer vervoermiddel dan de auto gemakkelijker en aantrekkelijker te maken. Dit vindt onder meer plaats door realisatie van het Nationaal Toekomstbeeld Fiets en het Toekomstbeeld OV, waarin rekening is gehouden met verschillen tussen de gebieden. Daarnaast wordt ingezet op adequate financiering van het OV, aanpassing van regelgeving waardoor diverse vormen van collectief vervoer meer in samenhang kunnen opereren, fiscale maatregelen en de uitbreiding van de werkgeversaanpak. Voor bereikbaarheid van dorpen en andere gebieden met beperkte toegang tot OV blijven we ook aandacht hebben voor goede wegverbindingen. Het op gang brengen van de verduurzaming in het goederenvervoer. Dit komt ook tot uitdrukking in de modaliteitskeuze. Er wordt focus aangebracht in de provinciale rol.
3. De verbetering van de kwaliteit en de duurzaamheid van de provinciale infrastructuur, onder meer doordat meer budget beschikbaar is voor beheer, onderhoud en aanleg van infrastructuur, de aanleg van laadinfrastructuur voor elektrisch rijden en innovatieve inzet van mobiliteitsdata.
4. De verkeersveiligheid op het provinciale wegennet wordt verbeterd met hulp van de financiële impuls van het Rijk, door inzet op gedrag en educatie, beter data-management ten behoeve van risico gestuurd werken en door versterkte handhaving.

Wat gaan we daarvoor in 2025 doen

Uitvoering van het Werkprogramma Bereikbaarheid en Infrastructuur dat zich richt op duurzame mobiliteit, openbaar vervoer, verkeersveiligheid, fiets, goederenvervoer en logistiek via:

Duurzame mobiliteit

- Input leveren aan de uitwerking van de Mobiliteitsvisie 2050 van lenW o.a. in bereikbaarheidsdoelen en de Landelijke Aanpak Mobiliteitstransitie (LAM).
- In afstemming met het Kennisprogramma Verkeer en Vervoer (KpVV) doorontwikkelen van de Regionale Mobiliteitsprogramma's (RMP's).
- Input leveren in het bestuurlijk overleg Herprioritering Mobiliteitsfonds over opstart gepauzeerde Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT)-projecten.
- Ontwikkeling van een gezamenlijke provinciale visie voor fiscaal mobiliteitsbeleid.
- Opstellen en uitvoeren van een plan van aanpak voor het inzichtelijk maken van de omvang van de opgave van renovatie en vervanging van de provinciale infrastructuur en, in het kader van het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv), het gesprek met het Rijk voeren over de balans tussen ambities en middelen en handelingsperspectieven, en hoe hiermee om te gaan.
- Input leveren aan het Digitaal Stelsel Mobiliteitsdata (DSM) van lenW en aan het Intelligent Transport System (ITS).
- Bijdragen aan een integrale aanpak van de ruimtelijke opgaven in relatie tot bereikbaarheid en (duurzame) mobiliteit.

Openbaar vervoer

- Lobby voeren voor aanvullende budgetten (bovenop de € 300 mln. jaarlijkse “Bikker middelen”) voor decentraal OV om haar onmisbare rol in het realiseren van de grote transitieopgaven waar te maken.
- Inbreng leveren en borgen van de provinciale belangen inzake nieuwe wetgeving (Spoorwet en herziening WP2000) en herijking Toekomst Beeld OV2040.
- Uitvoering geven aan de werkagenda van IPO/Decentrale OV-autoriteiten (DOVA) inzake publieke mobiliteit en faciliteren van kennisdeling tussen provincies.
- Opstellen van een position paper met de VNG en de Vereniging Doelgroepenvervoer Nederland over integratie van Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)-vervoer en (vraag gestuurd) OV.

Verkeersveiligheid

- Bevorderen van een vlotte uitvoering van de derde tranche investeringsimpuls van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV).
- Leveren van een bijdrage aan de evaluatie en herijking van het SPV.
- Lobby voeren voor structurele financiële financiering verkeersveiligheid van € 100 mln. per jaar vanaf 2026.
- Kennisontwikkeling en deling samen met Centrum Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw (CROW)/Kennisprogramma Verkeer en Vervoer (KpVV).

Fiets

- Lobby voeren voor financiële bijdrage (cofinanciering) van het Rijk aan doorfietsroutes.
- Input leveren aan hernieuwing Uitvoering Bestuursakkoord Fietsparkeren (UBF) bij stations.
- Input leveren op de bestuurlijke Landelijke Fietstafel en kennisdelen vanuit Tour de Force.

Goederenvervoer en logistiek

- Integrale provinciale input leveren in het Toekomstbeeld Spoorgoederenvervoer van IenW.
- Bestuurlijke afspraken maken inzake uitwijk vrachtverkeer t.g.v. de vrachtwagenheffing.
- Provinciale inbreng borgen in de herijking multimodale goederenvervoeragenda van IenW.
- Provinciale standpunten inbrengen in de bestuurlijke Binnenvaartafel.

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten?

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
2.2. Bereikbaarheid en Infrastructuur						
Lasten						
Programmalasten	2.086	276	276	276	276	276
Directe personeelslasten	745	899	902	903	903	903
Overige apparaatslasten	393	451	350	344	344	344
Totaal lasten	3.224	1.626	1.529	1.523	1.523	1.523
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	3.224	1.626	1.529	1.523	1.523	1.523

x € 1.000

Toelichting

Het IPO-bestuur heeft in 2023 besloten het KpVV-programma (Kennisplatform Verkeer & Vervoer) per 1 januari 2024 via een begrotingssubsidie te financieren. De begrotingssubsidies worden door de provincies direct aan CROW-KpVV verstrekt. Dit verklaart de verlaging van de begroting vanaf 2024.

Uit de programmalasten wordt voor de jaren 2025 tot en met 2027 onder meer de financiering voor de ondersteuning van Ploegleider Fietsnetwerk Tour de Force van jaarlijks € 84.000 gedekt (besluit IPO-bestuur 20 juni 2024).

2.3. Landelijk Gebied

In het landelijk gebied komen veel opgaven bij elkaar, zoals verduurzaming van de landbouw, leefbaarheid, voedselzekerheid en -kwaliteit, biodiversiteitsherstel, herstel van natuur-, bodem- en waterkwaliteit, klimaatadaptatie en klimaatopgaven (voor landbouw en landgebruik), de reductie van stikstofemissies en de daar mee samenhangende vergunningverlening. De ruimtelijke samenhang van de opgaven (zoals voor klimaat, water en natuur) vraagt om een gebiedsgerichte aanpak waarbij provincies aan het stuur zitten.

Interprovinciaal Programma Landelijk Gebied (IPLG)

Vanwege de complexiteit en de omvang van de opgaven in het landelijke gebied is het Interprovinciaal Programma Landelijk Gebied (IPLG) in het leven geroepen. Het IPLG behartigt de belangen van provincies bij het Rijk, werkt samen met de andere overheden om de gezamenlijke inzet bij bestuurlijke overleggen met het kabinet voor te bereiden en zorgt samen met BIJ12 voor een goede kennis- en informatiepositie van provincies.

Wat zijn onze doelen (conform Bestuursprogramma 2023-2027)

Provincies hebben een gezamenlijke koers bepaald voor het landelijk gebied en zijn van daaruit meer agenderend richting Rijk bij beleidsontwikkeling en –uitvoering voor het landelijk gebied, waaronder:

1. De ontwikkeling van de geborgde aanpak voor onder andere de stikstofreductie, die ervoor zorgt dat toestemmingsverlening weer van de grond komt, die een oplossing biedt voor PAS-melders (primair voorkomen van handhaving) en die toewerkt naar een toekomstbestendige wijze van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Deze aanpak bevat ook generieke maatregelen op nationaal of Europees niveau, mede om andere belangrijke opgaven voor de provincies mogelijk te maken zoals wonen en infrastructuur.
2. Provincies zijn op stoom met de integrale aanpak van opgaven in het landelijk gebied. In het opstellen van de gebiedsprogramma's en in de gebiedsprocessen zijn zichtbare stappen gezet om geïntegreerde oplossingen te bereiken, voorzien van middelen en instrumentarium en gericht op een duurzaam en toekomstbestendig perspectief voor bewoners en ondernemers.
3. Provincies blijven werken aan een gunstige staat van instandhouding van de natuur. Waar nodig worden daarvoor afspraken in het Natuurpact geactualiseerd. Ook wordt doorgewerkt aan de Agenda Natuurinclusief, waarin natuur aan andere sectoren gekoppeld wordt. Als de EU-verordening natuurherstel wordt vastgesteld dan leidt dit tot een intensivering van die aanpak. Omdat de impact groot is zullen provincies bijdragen aan het nationale herstelplan, dat het Rijk moet opstellen.
4. Provincies zetten stappen waarmee duidelijkheid ontstaat voor het gebiedsgerichte perspectief voor de landbouw en voor de ontwikkeling van het landelijke landbouwbeleid.
5. Provincies geven effectief invulling aan hun taken in het Natuurpact, waaronder het faunabeleid. In afstemming met het Rijk worden de mogelijkheden benut om de kosten voor faunaschade beter te beheersen, dit onder andere door in te zetten op kostenreductie van faunaschade via afstemming tussen provincies over beheer en efficiënte afhandeling van schade.

Wat gaan we daarvoor in 2025 doen

T.b.v. de koersbepaling en agenderende rol bij beleidsontwikkeling landelijk gebied

- Wederzijdse bestuurlijke afspraken voorbereiden met het Rijk over de aanpak van de opgaven in het landelijk gebied, mogelijk in de vorm van een Bestuursakkoord Landelijk Gebied. Dit als uitwerking van de Propositie Landelijk Gebied en uitwerking hoofdlijnenakkoord in een regeerprogramma.
- Waaronder nadere afspraken maken met het Rijk over inzet van instrumenten en middelen, waarbij doelen en middelen in balans moeten zijn.
- Koersbepaling en positiebepaling met provincies t.b.v. beleidsontwikkeling en –uitvoering voor het landelijk gebied. Inbreng van deze koers en positie via de bestuurlijke lijn en lobby.
- Voorbereiding van de provinciale inzet op diverse strategische beleidstrajecten (o.a. nota ruimte, water- en bodembeleid, generiek beleid, doelsturing, leefbaarheid, voedselzekerheid en innovatie).

T.b.v. ontwikkelen geborgde aanpak voor stikstofreductie

- Ondersteuning van het Rijk bij de uitvoering van het Actieprogramma voor de legalisatie van de PAS melders. Bijdragen aan beleidsontwikkeling door het Rijk voor het vervolg van het legalisatieprogramma.
- Bijdragen aan de oplossing van (interbestuurlijke) vraagstukken rond het nemen van bronmaatregelen, waaronder o.a. additionaliteit, salderen, prioritering stikstofruimte, Natuurdoelanalyses en effectmeting.
- Strategisch positioneren van VTH binnen het geheel aan instrumentarium voor het landelijk gebied.
- Uitvoeren van het Plan van Aanpak ter verbetering van T&H in afstemming met Ruimte en Leefomgeving en borgingsafspraken volgend uit het IPB-VTH.
- Bijdragen aan de implementatie van doelsturing en de afrekenbare stoffenbalans, een oplossing voor het toerekenen van kleine deposities en het (juridisch) borgen van innovaties.
- Bijdragen aan inzicht en monitoring op bedrijfsniveau en het provinciaal richten van het onderzoek binnen het zgn. Nationale Kennisprogramma Stikstof.
- Vertegenwoordiging provincies in het onderzoek naar de vervanging van AERIUS calculator.

T.b.v. het zetten van stappen in de ontwikkeling en uitvoering van de integrale gebiedsgerichte aanpak van het Landelijk Gebied

- Ondersteuning aan de gebiedsgerichte aanpak door kennisdeling, ontwikkeling van kaders, condities voor de uitvoering van maatregelen en instrumenten.
- Het organiseren van de samenwerking met de Unie van Waterschappen, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Regieorganisatie Transitie Landelijk Gebied, andere interprovinciale programma's en Rijksdepartementen ten behoeve van de gebiedsgerichte aanpak.
- Ondersteuning bij de ontwikkeling en inzet van gemeenschappelijke informatieproducten voor de gebiedsgerichte aanpak, waaronder de ontwikkeling van een 'PPLG-monitor' en de 'GGA scenariotool fase 3'.

T.b.v. actualiseren en intensiveren van de afspraken voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van de natuur

- Invulling van het programmamanagement van Programma Natuur samen met LNV.
- Ondersteuning bij de beleidsontwikkeling en -uitvoering voor het behalen van de Natura 2000 doelen.
- Ondersteuning bij de besluitvorming rondom de provinciale uitwerking EU-verordening natuurherstel en inbreng nationaal natuurherstelprogramma.
- Ontwikkeling van een groei-agenda met kansen voor de 'Natuurinclusieve samenleving'
- Leveren van inbreng bij het uitwerken van geactualiseerde afspraken voor natuurbeleid (Natuurpact) en landelijke trajecten op het gebied van monitoring, Natura 2000 en de Vogelrichtlijn.
- Het faciliteren van kennisuitwisseling en voorbereiding gezamenlijke besluitvorming voor het Bestuursakkoord Natuur en Natuurpact.

T.b.v. verdere invulling geven aan de taken in het Natuurpact, waaronder het faunabeleid

- Voorbereiden van gezamenlijke besluitvorming over de uitvoering fauna(schade-)beleid, waaronder het interprovinciale wolvenplan.

T.b.v. vormgeving aan de verdere ontwikkeling van het landbouwbeleid binnen de transitie

- Provinciale inzet formuleren tbv actieve inbreng bij landelijke beleidsontwikkeling voor een toekomstbestendige duurzame landbouw.
- Samen met het Rijk voorbereiden van een aanpak voor de volgende GLB-periode (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid) na 2027, die aansluit op de behoeften en perspectieven in de gebiedsprocessen.
- Een samenwerkingsagenda opstellen met het ministerie van LNV met betrekking tot de beleidsontwikkeling landbouw.
- Kennisontwikkeling tbv koersbepaling landbouw door de provincies.
- Afspraken maken met het Rijk over het ontsluiten van landbouwdata.

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
2.3. Landelijk Gebied						
Lasten						
Programmalasten	240	93	4.767	4.767	4.767	4.767
Directe personeelslasten	1.991	2.404	2.168	2.170	2.170	2.170
Overige apparaatslasten	1.051	1.206	842	826	826	826
Totaal lasten	3.282	3.703	7.778	7.764	7.763	7.763
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	3.282	3.703	7.778	7.764	7.763	7.763

x € 1.000

Toelichting

De programmalasten - die tot 2025 geraamd waren binnen de begroting van BIJ12 - bestaan voornamelijk uit out of pocketkosten van het IPLG (inhuur en uitbestedingen) voor het realiseren van de hiervoor genoemde doelen en activiteiten.

2.4. Klimaat en Energie

Wat zijn onze doelen (conform Bestuursprogramma 2023-2027)

1. Provincies zijn in staat om bij te dragen aan het oplossen van netcongestie. Zij doen dat door onorthodoxe maatregelen te stimuleren en te werken aan een toekomstbestendig energiesysteem, rekening houdend met innovaties.
2. Er wordt invulling gegeven aan sectorale doelen en maatregelen voortkomend uit het Klimaatakkoord en aanvullend klimaatbeleid en daarbij blijven we het belang van energiebesparing benadrukken.
3. Provincies organiseren integraliteit en samenhang binnen het energiesysteem en tussen de verschillende sectoren en energiedragers.
4. Provincies zijn in staat om zorg te dragen voor zorgvuldige ruimtelijke inpassing van het energiesysteem van de toekomst.

Wat gaan we daarvoor in 2025 doen

In 2025 draait het om het opnieuw vormgeven van de samenwerking met de nieuwe minister voor Klimaat en Energie om gezamenlijk het in 2024 tot stand gekomen regeerakkoord uit te werken:

- Meewerken aan het Landelijk Actieprogramma Netcongestie waarbij gezocht wordt naar onorthodoxe maatregelen die werken. Binnen het LAN bijdragen aan het spoor 'sneller bouwen van energie-infrastructuur' en nader vormgeven aan acties gericht op netcongestie in relatie tot woningbouw.
- Toewerken naar (cq het uitvoeren van) afspraken over het versnellen van de warmtetransitie. Het gaat daarbij onder meer over de betaalbaarheid en over de (financiële) kaders voor de oprichting van warmtebedrijven. Organiseren van minimaal 1 interprovinciale kennis- en uitwisselsessie over warmtebedrijven.
- Realiseren van randvoorwaarden voor natuurvriendelijk isoleren binnen de kaders van de Wet Natuurbescherming; het gaat dan onder meer om het vormgeven van de SMP-aanpak en het ondersteunen van de uitvoering van de tijdelijke landelijke aanpak in afwachting van de landelijke gedragscode van LNV.
- Realiseren van randvoorwaarden voor het bereiken van de afgesproken RES-opgave.
- Lobby voeren voor de tijdige beschikbaarheid van waterstof voor maatwerkbedrijven en voor regionale bedrijven. Voorstellen doen over de voorgenomen verbreding van de bestaande maatwerkafspraken.
- Vervolgstappen zetten naar aanleiding van de evaluatie van de Energievisies (najaar 2024) en de opgeleverde PMIEKS 2.0. gericht op een verdere doorontwikkeling van deze producten.
- Uitvoering geven aan de leerlijn energieplanologie, gericht op kennisdeling van (nieuwe) medewerkers bij provincies, gemeenten en netbeheerders op het gebied van energieplanologie.
- Opvolging en uitvoering geven aan de bestuurlijke afspraken over de systeemaanpak, systeembelemmeringen en de governance van het energiesysteem. Dit gaat over inhoudelijke actiepunten, maar ook om het vormgeven van een nieuwe interbestuurlijke klimaatgovernance (minder overleggen, meer sturing, minder vrijblijvendheid, meer werken vanuit een systeembenadering).
- Voorstellen doen voor de (door)ontwikkeling van energyhubs en de rol van provincies bij de uitvoering daarbij.

- Randvoorwaarden regelen voor de clusteraanpakken voor de industrie en voor de voortgang van de maatwerkaanpak van de industrie. Standpuntbepaling organiseren over de voorgenomen verbreding van de maatwerkafspraken.
- Het ruimtelijk perspectief inbrengen in PMIEKS en Energievisies en vice versa in de Nota Ruimte en de Ruimtelijke arrangementen. Nagaan hoe er vanuit energie op ruimtelijke ontwikkelingen kan worden gestuurd. Minimaal één kennissessie organiseren over energieplanologie.
- Inbreng leveren op diverse consultaties op basis van de zogenaamde wetgevingskalender Klimaat en Energie zoals de invoering van de WCW (warmtewet), de Energiewet, de Energienota, het Klimaatplan en de milieunormen wind.

Wat zijn de risico's

Risico: De beschikbaarheid van de extra benodigde uitvoeringsmiddelen (ROB advies) is onzeker. Zonder middelen kunnen we minder taken uitvoeren ten aanzien van Energievisies, PMIEKS, netcongestie en Clusterplannen voor de industrie.

Beheersmaatregel: bestuurlijk overleg en lobby.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
2.4. Klimaat en Energie						
Lasten						
Programmalasten	35	40	535	15	15	15
Directe personeelslasten	1.030	1.157	1.302	1.824	1.824	1.824
Overige apparaatslasten	544	581	506	695	695	695
Totaal lasten	1.609	1.778	2.343	2.534	2.534	2.534
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	520	0	0	0
Totaal baten	0	0	520	0	0	0
Saldo	1.609	1.778	1.823	2.534	2.534	2.534

x € 1.000

Toelichting

De toename van de programmalasten in 2025 met € 0,5 miljoen wordt verklaard door onze extra inzet (nieuwe rollen en taken, samen met provincies) voor de energie-infrastructuur waarover het IPO-bestuur op 14 december 2023 een besluit heeft genomen. Tegenover deze extra lasten staan in 2025 baten van gelijke omvang, die wij via de provincies van EZK ontvangen om de extra capaciteit voor Energie-infrastructuur op te kunnen vangen. Om die redenen wordt onze inzet in 2025 als programmalast verantwoord.

Wij verwachten dat het voor onze inzet gaat om structurele taken, waardoor de directe personeelslasten vanaf 2026 toenemen. Wij doen onze uiterste best om de bijdrage van EZK te verlengen. Vooralsnog is hiermee geen rekening gehouden.

2.5. Regionale economie en Cultuur

Wat zijn onze doelen (conform Bestuursprogramma 2023-2027)

1. Ruimte voor economie is onderdeel van de integrale ruimtelijke opgave, zowel in de regio als landelijk.
2. De innovatie- en valorisatiekracht in de regio's is versterkt en vormt de basis voor de transitie in de regio, met oog voor zowel het innovatieve als het brede MKB. De provinciale inzet op innovatie en valorisatie is daarbij stevig aangehaakt op het landelijke missiegedreven innovatiebeleid en het EU-innovatiebeleid. Verduurzaming en digitalisering staan daarbij centraal en een goede digitale infrastructuur is hiervoor essentieel.
3. In de transitie naar een circulaire economie zijn op regionale schaal goede voorbeelden ontstaan van gesloten kringlopen, waardoor het perspectief op een circulair Nederland in 2050 in de regio helder tastbaar en helder is.
4. De aandacht voor de vrijetijdsector zal met name gericht zijn op het verder vormgeven van de transitie van de sector volgens het Landelijke Perspectief op Bestemming 2030, inclusief het creëren van voldoende ruimte voor verdere ontwikkeling van zowel recreatie als toerisme. De organisatie en structuur van de sector is verbeterd, mede als gevolg van de Samenwerkingstafels waartoe het Rijk het initiatief heeft genomen.
5. Er wordt dankzij inzet van provincies op regionale en landelijke schaal 'als één overheid' samengewerkt bij onderhoud, ontwikkeling en educatie van kunst, cultuur (inclusief de bibliotheken) en erfgoed. Er zijn goede afspraken (bestuurlijk en financieel) gemaakt tussen provincies, OCW en VNG om dit te bewerkstelligen.

Wat gaan we daarvoor in 2025 doen

Regionale economie

- Wettelijke verankering en structurele financiering van Regionale Economie als kerntaak van de provincies krijgt vorm door in te zetten op bestuurlijke afspraken met het Rijk.
- Het bovenregionale programma van de ROM's zorgt voor samenhang in provinciale investeringen in innovatie. De sturende rol van provincies gericht op valorisatie van de Kennis- en Innovatieagenda's krijgt in de governance structuur vorm. We synchroniseren bestaand en nieuw instrumentarium met de inzet in de KIA's.
- Lobby voeren voor het nieuwe Europees Regionaal beleid (2028-2034) in 2025 ingezet op minimaal behoud van het aandeel voor de meer ontwikkelde regio's en overgangsregio's uit de Europese structuurfondsen en behoud van Horizon.
- Een IPO-propositie opstellen voor MKB dienstverlening, waarbij de nationale actieagenda als leidraad dient. Voor het (brede) MKB is in 2025 aandacht voor digitalisering en de daarvoor benodigde digitale infrastructuur. Resultaten van het leerprogramma krijgen in 2025 verdere uitwerking.
- Uitwerken en doorvoeren multihelixafspraken en een governancestructuren verwerken in gezamenlijke Provinciale Circulaire Economie Rapportage (P-CER).
- Voor ruimtelijke Economie uitvoeren van de bestuurlijke afspraken in het kader van Grip op grote bedrijfsvestigingen. Een eerste aanzet van een gezamenlijke provinciale visie op de ruimtelijke economie wordt in 2025 gebruikt om samen met EZK, BZK, IenW, VNG verder te

werken aan een interbestuurlijke samenwerkingsagenda en een in het hoofdlijnenakkoord genoemde nationale visie op Ruimte voor werken.

- In 2025 provinciale samenwerkingsagenda voor Vrijetijdseconomie (position paper VTE) opstellen en uitvoeren. Een aantrekkelijk aanbod van toeristische en recreatieve voorzieningen opstellen voor Landelijke Raad voor Toerisme en Recreatie gezamenlijk via een triple-helix samenwerkingsverband.
- De Human Capital Agenda's worden verder uitgewerkt in zelfstandig lerende netwerken in de provincies.

Cultuur

- De bestuurlijke agenda 2024-2028 uitwerken en provinciale rol wettelijk verankeren in het Rijkscultuurbestel na 2028.
- Nieuw akkoord met OCW, VNG en partners voor cultuureducatie en -participatie.
- De rol van provincies richting cultuurpartners zoals Kunsten '92 agenderen.
- Voortzetten actieve belangenbehartiging voor de provincies i.s.m. VNG in voorbereiding op het rijkscultuurbestel na 2028.
- Aanzet maken om vanuit het 1-overheidsprincipe te komen tot nieuwe bestuurlijke afspraken met OCW en VNG over cultuureducatie en -participatie, incl. advisering over invulling van een eventuele wettelijke taak.
- Belangen van provincies richting Rijk behartigen m.b.t. IBT taak en bij het uitvoering geven aan het nieuwe convenant bibliotheken 2024-2027.
- Nieuwe bestuurlijke afspraken met OCW en VNG voor erfgoed maken en nader invulling geven aan de implementatie en uitvoering van de Faro agenda en de uitvoering van de restauratie en archeologie agenda.

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
2.5. Regionale economie en Cultuur						
Lasten						
Programmalasten	320	279	124	124	124	124
Directe personeelslasten	572	690	990	990	990	990
Overige apparaatslasten	302	346	384	377	377	377
Totaal lasten	1.193	1.316	1.498	1.491	1.491	1.491
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.193	1.316	1.498	1.491	1.491	1.491

x € 1.000

Toelichting

Tot en met 2024 waren de programmalasten voor Regionale economie tijdelijk verhoogd. De vanaf 2025 geraamde programmalasten zijn bedoeld voor digitale en ruimtelijke economie. Bij deze laatste wordt rekening gehouden met het jaarlijks benodigde bedrag ad € 90.000 voor GRIP (Grip op grote bedrijfsvestigingen).

Vanaf deze begroting is de inzet op cultuur (2,4 fte) in lijn gebracht met de inzet in de praktijk van de laatste jaren. Dit verklaart de hogere directe personeelslasten van 2025.

2.6. Financiën en Openbaar Bestuur

Wat zijn onze doelen (conform Bestuursprogramma 2023-2027)

Ons doel is een evenwichtige en stabiele meerjarenfinanciering voor de provincies met goede financiële en interbestuurlijke verhoudingen. Er zijn noodzakelijke stappen naar evenwichtige en stabiele financiële verhoudingen gezet (betreft o.a. de financieringssystematiek, het verdeelmodel tussen provincies en het eigen belastinggebied). Dit is gedaan in constructief overleg met het Rijk.

Wat gaan we daarvoor in 2025 doen

1. De interbestuurlijke verhoudingen verbeteren door het maken van nieuwe afspraken met het Rijk, de VNG en de UvW voortvloeiend uit de Actieagenda Sterk Bestuur, de aangepaste Code Interbestuurlijke Verhoudingen, de introductie van de uitvoerbaarheidstoets, en de gesprekken over het beleidskader decentraal bestuur.
2. Doorvoering van deze afspraken in de praktijk met blijvende aandacht voor de interbestuurlijke verhoudingen.
3. Samenwerking met andere overheden en kennisinstellingen ter versterking van de regionale kennisfunctie ter ondersteuning aan het 'leren door te doen' in gebiedsprocessen.
4. Een "frappez-toujours" inzet voor de integrale aanpak van maatschappelijke vraagstukken. Structurele aandacht voor dit onderwerp bij alle bestuurlijke en hoogambtelijke overleggen.
5. Voortzetting van werkzaamheden uit 2024: inzet op de (voorwaarden/uitvoering van) vermindering van de SPUKs, voorbereiding op het afschaffen van de MRB voor in ieder geval het rijksdeel, het verdiepen van de financiële zorgen bij grote opgaven bij invoering van de BBP-systematiek, en daaraan gerelateerd nader onderzoek naar de verdringing van autonome provinciale taken (denk aan cultuur, regionale economie).

Wat zijn de risico's

- *Risico:* Goede financiële en interbestuurlijke verhoudingen zijn afhankelijk van de partijen die partner zijn in deze verhoudingen. Met het in 2024 aantreden van een nieuw kabinet lijken er op basis van het Hoofdlijnenakkoord kansen te liggen voor een verdere verbetering dan wel versterking van deze verhoudingen. Daar ligt echter ook het risico. De invulling van goede financiële en interbestuurlijke verhoudingen vanuit de visie van één overheid voor alle inwoners is niet per definitie de invulling die het rijk ziet.
- *Risico:* De financiële gezondheid van het land, in combinatie met de politieke prioritering van maatschappelijke vraagstukken, zal zeker van invloed zijn op het wel/niet realiseren van een stabiele meerjarenfinanciering.
- *Risico:* Als laatste risico onder deze doelstelling geldt de onderlinge interprovinciale saamhorigheid en daarbij horend de onderlinge gunningsfactor. De slagvaardigheid richting rijk zal groter zijn wanneer de provincies gezamenlijk – zowel voor als achter de schermen – optreden.

Beheersing: Dit zijn alle drie politiek-bestuurlijke risico's die ook slechts via de politiek-bestuurlijke lijn beheerst kunnen worden. Dit vergt ambtelijk en bestuurlijk minimaal voldoende inzet en betrokkenheid.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
2.6. Financiën en Openbaar Bestuur						
Lasten						
Programmalasten	204	268	268	268	268	268
Directe personeelslasten	1.133	748	912	912	912	912
Overige apparaatslasten	598	375	354	347	347	347
Totaal lasten	1.935	1.391	1.533	1.527	1.527	1.527
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.935	1.391	1.533	1.527	1.527	1.527

x € 1.000

Toelichting

De toename van de directe personeelslasten vanaf 2025 wordt veroorzaakt door onze extra inzet binnen dit programma zoals toegelicht in de concept-begroting 2025.

2.7. Digitalisering

Wat zijn onze doelen (conform Bestuursprogramma 2023-2027)

1. Ter ondersteuning van integrale gebiedsprocessen en de rol van gebiedsregisseur hebben de provincies een versterkte informatiepositie op het gebied van de samenhangende transitie in de fysieke leefomgeving. Hiermee wordt het vinden van (geïntegreerde) ruimtelijke oplossingen en het maken van ruimtelijke keuzes in de gebiedsprocessen ondersteund. Als provincies gebruik willen maken van AI en andere digitale innovaties ondersteunen wij hen hierbij en zorgen we voor kennisdeling. Bij dit alles maken we slim gebruik van ontwikkelingen bij het Rijk, zoals de beleidsvisie Zicht op Nederland en de Interbestuurlijke Datastrategie, en Europese ontwikkelingen zoals de komst van de European data spaces.
2. Provincies voldoen aan Europese en nationale digitaliseringswetgeving. IPO heeft met provincies een goede aanpak hiervoor ontwikkeld en pakt op verzoek van provincies bepaalde onderdelen hiervan op namens de gezamenlijke provincies.
3. Provincies hebben lessen getrokken over hoe digitalisering op een verantwoorde manier kan worden omarmd en kan bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke opgaven. De Interprovinciale Ethische Commissie (IEC) adviseert over borging van publieke waarden bij digitale transformatie van provincies. We ondersteunen binnen dit thema provincies ook bij het ontwikkelen van 21ste eeuwse vaardigheden en competenties in de organisatie, en bij digitaal leiderschap.

Wat gaan we daarvoor in 2025 doen

- Ondersteuning en kennisdeling voor provincies die gebruik willen maken van AI en andere digitale innovaties. Bij dit alles maken we slim gebruik van ontwikkelingen bij het Rijk, zoals de beleidsvisie Zicht op Nederland en de Interbestuurlijke Datastrategie, en Europese ontwikkelingen zoals de komst van de European data spaces.
- Voorbouwen op de interprovinciale i-Visie, met focus op use cases die belangrijk zijn voor de maatschappelijke opgaven van provincies. Uitwerken van de strategie om de schaa sprong in de informatievoorziening van provincies te realiseren. Aansluiting bij digitaliseringsstrategieën van Europa, het Rijk en medeoverheden in interbestuurlijke samenwerking. Jaarlijks herijken van de strategie.
- Ontwikkeling informatiepositie voor maatschappelijke opgaven in de fysieke leefomgeving door ontwikkeling van informatieproducten voor de belangrijkste bestuurlijke vraagstukken met focus op de programma's IPLG, Bereikbaarheid & Infrastructuur en Energie & Klimaat. Daarbij is er oog voor een toekomstbestendige ontwikkeling en beheer van de benodigde informatieproducten. Ontwikkeling van een roadmap voor de jaren daarna.
- Ontwikkeling van een handreiking voor de implementatie van digitaliseringswetgeving vanuit Europa bij provincies. Ontwikkeling van handreikingen voor de implementatie van wetgeving (vanuit Europa: Single Digital Gateway, AI Act, NIS2-richtlijn en Data Act; vanuit het Rijk: Wet digitale overheid, herziene Wet beveiliging netwerken en informatiesystemen/Wbni, Wet open overheid, implementatiewet Europese Open Datarichtlijn).
- Coördinatie van impactanalyses en Uitvoeringstoetsen Decentrale Overheden (UDO's) voor digitaliseringswetgeving. Inzet op lobby met het Rijk en medeoverheden voor beleidsbeïnvloeding van de nieuwe Europese Commissie in 2025.

- Laten uitbrengen van een advies door de Interprovinciale Ethische Commissie (IEC) over concrete vraagstukken op het gebied van borging van publieke waarden bij de inzet van digitalisering in de maatschappelijke opgaven van provincies. De IEC stelt jaarlijks een werkplan op met concretisering van de activiteiten voor dat jaar.
- Ondersteunen van provincies bij vaardigheidsontwikkeling van bestuur, management en medewerkers op het gebied van digitale transformatie. Aanstelling van een promovendus die wetenschappelijk onderzoek doet op het gebied van datagedreven werken bij het programma Digitalisering.
- Organisatie van inspirerende thematische evenementen met provincies op het gebied van digitalisering.
- Organisatie van een evenement (begin 2025) over regionale samenwerking met gemeenten bij de ontwikkeling van de informatiepositie van provincies. Voor de jaren daarna wordt aansluiting gezocht bij actuele thema's die bestuurlijke aandacht hebben.

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
2.7. Digitalisering						
Lasten						
Programmalasten	2.309	1.408	1.408	1.408	1.408	1.408
Directe personeelslasten	1.098	1.326	716	717	717	717
Overige apparaatslasten	580	665	278	273	273	273
Totaal lasten	3.987	3.399	2.402	2.398	2.398	2.398
Baten						
Subsidies	944	0	0	0	0	0
Overig	170	0	0	0	0	0
Totaal baten	1.114	0	0	0	0	0
Saldo	2.874	3.399	2.402	2.398	2.398	2.398

x € 1.000

Toelichting

De afname van de directe personeelslasten vanaf 2025 wordt veroorzaakt doordat het programma in een meer bestendige fase van uitvoering is gekomen waarin de structureel benodigde capaciteit beter in beeld is gekomen.

2.8. Werkgeverszaken

Wat zijn onze doelen (conform Bestuursprogramma 2023-2027)

1. Een cao voor de provinciale sector, waarbij de afspraken uit de nieuwe cao's zijn geïmplementeerd en worden gemonitord en geëvalueerd.
2. Doorontwikkeld en geborgd goed provinciaal en publiek werkgeverschap. Het IPO werkt hierbij, via Zelfstandige Publieke Werkgevers (ZPW), goed samen met onderwijssectoren en andere decentrale overheden.
3. Een sterkere rechtspositie voor politiek ambtsdragers. Door middel van belangenbehartiging en consultatie is er bijgedragen aan de wet- en regelgeving hieromtrent, waarbij extra aandacht is gevestigd op de pensioenen.

Wat gaan we daarvoor in 2025 doen

- Ondersteunen Bestuurlijke Onderhandelingsdelegatie voor nieuwe cao (huidige CAO loopt op 30 juni 2025 af).
- Afsluiten nieuwe cao, implementeren, monitoren, evalueren en doorontwikkelen cao-afspraken.
- Lobbyen/belangen behartigen namens de samenwerkende provincies voor goed publiek werkgeverschap via Zelfstandige Publieke Werkgevers (ZPW). Samenwerking via ZPW met onderwijssectoren en andere decentrale overheden.
- Afstemmen met mede overheden ter voorbereiding cao- en pensioenonderhandelingen en consultatie wetgeving.
- Afstemmen met AAC Werkgeverszaken m.b.t. ontwikkeling provinciale organisaties en goed werkgeverschap.
- Borgen werking van en bemensing gezamenlijke inter-respectievelijk bovensectorale geschillenbeslechting.
- Belangen behartigen voor rechtspositie politiek ambtsdragers van de provinciale sector.
- Bijdragen leveren aan consultatie wetgeving en beleid politiek ambtsdragers (met name voor pensioen).
- Voorbereiden aanbestedingen en contractbeheer (o.a. uitvoering APPA).

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
2.8. Werkgeverszaken						
Lasten						
Programmalasten	142	275	275	275	275	275
Directe personeelslasten	418	331	443	443	443	443
Overige apparaatslasten	221	166	172	169	169	169
Totaal lasten	780	772	889	886	886	886
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	780	772	889	886	886	886

x € 1.000

Toelichting

De toename van de directe personeelslasten vanaf 2025 wordt veroorzaakt door de actualisatie van het formatieplan zoals toegelicht in de concept-begroting 2025.

3. ONDERSTEUNING PROVINCIALE UITVOERING DOOR BIJ12

3.1. Expertiseteam Stikstof & Natura 2000

Wat zijn onze doelen (conform Bestuursprogramma 2023-2027)

Provincies zijn optimaal ondersteund bij hun uitvoeringstaken binnen het dossier Stikstof & Natura 2000.

Wat gaan we daarvoor in 2025 doen

- Ondersteunen van provincies bij hun uitvoeringstaken met kennis, expertise, analyses, dataverzameling, gegevensbeheer en (uitvoerings)advies.
- Ondersteunen bij interprovinciale overleggen, werkgroepen en themateams met o.a. voorzitterschap, secretariaten, kennismanagement en documentbeheer.
- Leveren van accurate en actuele data, informatie en kennis voor en over de uitvoering binnen het dossier stikstof & Natura 2000.
- Ondersteunen bij het leren van, voor en door provincies met het doorontwikkelen van het portfolio van trainingen en leerfaciliteiten van de Campus BIJ12 (LMS, (maatwerk)trainingen, netwerkbijeenkomsten).
- Beheren, ontsluiten en overdragen van informatie en kennis over het dossier stikstof & Natura 2000:
 - Via internet, oa bij12.nl
 - Via het Landelijk Informatiepunt Stikstof & Natura 2000
 - Via kennisdocumenten (handleidingen, handreikingen en Q&A's)
 - Via het doorontwikkelen van onze kennisdatabase en documentatie.
- Ondersteunen bij het gebruik en de doorontwikkeling van AERIUS:
 - Met het Landelijk Informatiepunt voor gebruikersvragen
 - Door gebruikerscommunicatie (o.a. website aeriusproducten.nl, handleidingen, nieuwsbrieven)
 - Door binnen de governance AERIUS gebruikerswensen en -behoeften de juiste plek te geven in de doorontwikkeling van AERIUS
 - Door het jaarlijks leveren van een actuele habitatkaart.

en met de te verwachten subsidie van het Rijk:

- met het Landelijk Informatiepunt voor gebruikersvragen
- door gebruikerscommunicatie (o.a. website AERIUS-producten.nl, kennisdocumenten en handleidingen, nieuwsbrieven)
- door -binnen de governance AERIUS- gebruikerswensen en -behoeften de juiste plek te geven in de doorontwikkeling van instrumenten als AERIUS.

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
3.1. Expertiseteam Stikstof & Natura 2000						
Lasten						
Programmalasten	7.215	7.633	2.526	2.526	2.526	2.526
Directe personeelslasten	1.432	2.668	3.068	3.070	3.070	3.070
Overige apparaatslasten	0	0	1.191	1.169	1.169	1.169
Totaal lasten	8.647	10.301	6.786	6.766	6.766	6.766
Baten						
Subsidies	0	0	425	425	425	425
Overig	1.044	0	0	0	0	0
Totaal baten	1.044	0	425	425	425	425
Saldo	7.603	10.301	6.361	6.341	6.341	6.341

x € 1.000

Toelichting

De afname van de programmalasten wordt veroorzaakt door de verschuiving van de stelpost IPLG van dit programma naar 2.3 Landelijk gebied. Daartegenover staat, conform de wijzigingen bij de concept-begroting 2025, een kleine toename van de lasten ad € 100.000 voor de legalisatie PAS-meldingen en ad € 50.000 voor de Licentiekosten binnen het Informatiepunt Stikstof.

De toename van de directe personeelslasten vanaf 2025 wordt deels veroorzaakt door de wijze van toedelen van personeelslasten binnen de begroting voor het onderdeel Stikstof & Natura 2000. Bij de concept-begroting 2025 is een deel van de formatie budgetneutraal overgezet van de bedrijfsvoering naar dit onderdeel (€ 324.000) en is de formatie voor het loket Stikstof uitgebreid (€ 224.000).

De baten bestaan uit bijdragen van het Ministerie van LNV in het kader van Stikstof.

3.2. Natuurinformatie en Natuurbeheer

Wat zijn onze doelen (conform Bestuursprogramma 2023-2027)

1. Versterking van de kennis en informatiepositie op het gebied van natuur en natuurbeheer.
2. Ondersteuning van de uitvoering van de wettelijke taken en bestuurlijke afspraken in het kader van het Natuurpact op het gebied van natuurbeheer, vooral door het coördineren van het Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL)

Wat gaan we daarvoor in 2025 doen

- Ontwikkeling en exploitatie van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) als platform voor open data, met daarbij:
 - Bepaling en inrichting van een governance voor de NDFF en afspraken met bronhouders.
 - Duurzaam en als open data beschikbaar stellen van gegevens over biodiversiteit en verspreiding van plant- en diersoorten in Nederland.
 - Effectieve processen voor inwinning, validatie en uitleveren van data.
- Beschikbaar stellen van meervoudig bruikbare, gestandaardiseerde monitoringsgegevens over natuurkwaliteit en natuurbeleid voor beleidsvorming, -uitvoering en specifieke wettelijke taken door middel van het:
 - Adviseren over en doorontwikkelen, actualiseren en harmoniseren van bestaande werkwijzen voor monitoring van fauna en vegetatie.
 - Doorontwikkelen van en adviseren over innovatieve methoden voor (vegetatie)monitoring.
 - Organiseren van afstemming tussen provincies en ketenpartners over gebruikte methoden en toepassing ervan.
 - Ontwikkelen en beheren van voorzieningen voor het verzamelen, valideren en delen en toepassen van data over natuurwaarden en beleidsprestaties, waaronder de RNN, NDVH, BeSI en IKN.
 - Het verzamelen van specifieke gegevenssets over de uitvoering van natuurbeleid bij provincies.
- Aanbesteden van monitoringprogramma's en het verwerken van gegevens daaruit:
 - Beleidsmonitoring ANLb voor het volgen van de effectiviteit van agrarisch natuurbeheer voor biodiversiteits- en klimaatdoelen.
 - Monitoring van wolven.
 - Bepalen van trends in de ontwikkeling van de natuur.
- Projectleiding en oplevering van de 10^e Voortgangsrapportage Natuur.
- Opstellen (2 nieuwe) en actualisatie (1) Kennisdocumenten over beschermde soorten.
- Uitvoering landelijke coördinatie Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL), waaronder SVNl, SKNL, ANLb, CGBD en de Regeling grondverwerving:
 - Beschikbaar stellen van up-to-date modelregeling.
 - Verzamelen en delen van gegevens ten behoeve van rapportages.
 - Uitvoering projecten ter verbetering van subsidieregelingen waaronder Verbetering Standaardkostprijs systematiek, EU evaluatie verplichting SNL, Verkenning verbrede doelen SNL.
 - Ontwikkeling en onderhoud van keteninformatievoorzieningen.
 - Kennisontwikkeling voor effectief natuurbeheer en -herstel.

- Informeren en adviseren van betrokken partijen over toepassing van het stelsel.
- Nader in kaart brengen van de financiële stromen rond natuurbeheer voor afspraken tussen provincies en Rijk over doelen en middelen voor natuurbeleid.
- Uitvoering van het Programmaplan Verbetering Natuurmonitoring 2025-2030, gericht op:
 - Invulling van de afspraken die provincies en rijk hierover maken in de Stuurgroep Natuurmonitoring en -informatievoorziening.
 - Ontwikkeling, implementatie en afspraken over uitvoering/doorontwikkeling van monitoring natuurherstelmaatregelen, omgevingscondities en doelbereik.
 - Het integreren van vernieuwingen in het bestaande monitoringslandschap.

Wat zijn de risico's

- *Risico:* nieuwe afspraken over (tijdelijke) governance voor de NDFF en afspraken over het delen van data komen niet tot stand.
Beheersing: stakeholders intensief betrekken bij ontwerp en besluitvorming.
- *Risico:* nieuwe afspraken over verbetering van de kwaliteit van de natuurmonitoring en natuurinformatie zijn niet uitvoerbaar door gebrek aan middelen.
Beheersing: zo vroeg mogelijk in het ontwerp van verbeteringen mogelijke financiële consequenties zichtbaar maken.
- *Risico:* capaciteit voor projecten niet beschikbaar door beperkte markt met kennis over natuur, natuurmonitoring en natuurbeheer
Beheersing: externe kennishouders langer binden aan de organisatie en over projecten heen inzetten en bij aanbesteding tijdig en of lange termijncontracten uitzetten de marktpartijen ruimte geven kennis te ontwikkelen.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
3.2. Natuurinformatie en Natuurbeheer						
Lasten						
Programmalasten	5.478	9.192	10.905	11.204	11.564	11.964
Directe personeelslasten	3.100	5.092	4.893	4.896	4.896	4.896
Overige apparaatslasten	0	0	1.900	1.865	1.864	1.864
Totaal lasten	8.578	14.284	17.697	17.965	18.324	18.724
Baten						
Subsidies	0	0	1.204	1.204	1.204	1.204
Overig	4.075	0	300	300	300	300
Totaal baten	4.075	0	1.504	1.504	1.504	1.504
Saldo	4.503	14.284	16.193	16.461	16.820	17.220

x € 1.000

Toelichting

Bij de concept-begroting 2025 is een aantal wijzigingen doorgevoerd met betrekking tot de raming van de programmalasten voor Natuurinformatie en Natuurbeheer. De NDFF is geïndexeerd (€ 1,0 miljoen), voor de evaluatie van de uitvoering staatssteun-effecten is vooralsnog € 450.000 geraamd. Bij besluitvorming door IPO-bestuur over dit onderwerp kan deze raming nog worden bijgesteld. Voor het verbeterprogramma monitoring van de Natuurinformatie is een tot 2030 structureel oplopend bedrag geraamd van € 1,0 miljoen in 2025 tot € 3, 0 miljoen in 2030. Ook voor de Bossenstrategie (€ 51.000), de bestrijding invasieve exoten (€ 100.000) en de ICT-voorziening voor

particuliere natuurbeheerders (€ 100.000) is structureel een extra bedrag geraamd bij de conceptbegroting 2025. Voor die laatste is in 2025 nog incidenteel € 200.000 geraamd.

De toename van de directe personeelslasten wordt voor het grootste deel veroorzaakt door het voorstel in de concept-begroting 2025 met betrekking de uitbreiding auditoren en secretariaat Stichting SNL (€ 300.000). Voor het overige deel wordt het verschil veroorzaakt door de wijze van toedelen van personeelslasten binnen de begroting van de vereniging IPO voor het onderdeel Natuurinformatie & Natuurbeheer.

De baten bestaan uit bijdragen van LNV voor de NDFF (€ 800.000) en het kennis- en ontwikkelingsprogramma Natuur (€ 404.000.), een onttrekking aan de reserve Vegetatiekarteringen (€ 300.000).

3.3. Faunazaken

Wat zijn onze doelen (conform Bestuursprogramma 2023-2027)

1. (Kosten)efficiënte afhandeling van tegemoetkomingsaanvragen faunaschade, de ganzenregeling en edelhertenregeling.
2. Eenduidige juiste communicatie en voorlichting over het voorkomen, bestrijden en betalen van faunaschade.
3. Coördinatie van kwalitatief hoogwaardig onderzoek naar het voorkomen en bestrijden van faunaschade.
4. Efficiënte uitvoering van het interprovinciaal wolvenplan.

Wat gaan we daarvoor in 2025 doen

- Professionalisering werkprocessen voor afhandelen faunaschades.
- De door provincies vastgestelde onderzoeksagenda uitvoeren door opdrachten te geven aan onderzoeksbureaus en deze te begeleiden.
- Voorlichting geven aan grondgebruikers over het voorkomen en bestrijden van faunaschade via:
 - Actuele informatie op bij12.nl
 - Faunaschade PreventieKits
 - Helpdesk
 - Bijeenkomsten.
- Provincies voorzien van inhoudelijk en juridisch advies over het voorkomen, bestrijden en betalen van de faunaschade.
- Uitwerken en uitvoeren van de opdracht in kader van advies RDA over de wolf
- Ondersteuning van de wolventaken bij provincies conform de afspraken in het interprovinciaal wolvenplan.

Wat zijn de risico's

- **Risico:** Definitieve kosten van de open-eind-regeling kunnen sterk veranderen vanwege de afhankelijkheid van het faunaschadebeleid, het aantal aanvragen, het aantal schadeveroorzakende dieren, de taxatiekosten, de hoogte van de schade en de gewasprijs.
Beheersing: In de bestaande P&C cyclus indien nodig tussentijds een indicatie van de verwachte kosten geven.
- **Risico:** De bestuurlijke besluitvorming over vrijgestelde soorten zorgt voor een toename aan beschermde soorten waarvoor een tegemoetkoming aangevraagd kan worden en dus ook een toename aan de kosten van de tegemoetkomingen faunaschade.
Beheersing: Agenderen bij bestuurlijke overleggen met LNV om afspraken te maken over de kosten.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
3.3. Faunazaken						
Lasten						
Programmalasten	2.130	1.577	1.292	1.292	1.292	1.292
Open-einde regeling	64.478	61.507	61.507	61.507	61.507	61.507
Directe personeelslasten	1.642	1.669	2.006	2.007	2.007	2.007
Overige apparaatslasten	0	0	779	764	764	764
Totaal lasten	68.250	64.753	65.583	65.570	65.570	65.570
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	68.250	64.753	65.583	65.570	65.570	65.570

x € 1.000

Toelichting

De begroting voor de open-einde regeling Faunaschades is met € 7,59 mln. opgehoogd, conform de raming bij de concept-begroting 2025.

De toename van de directe personeelslasten vanaf 2025 wordt veroorzaakt door de wijze van toedelen van personeelslasten binnen de begroting van de IPO-vereniging voor het onderdeel Faunazaken.

3.4. AdviesCommissie Schade Grondwater (ACSG)

Wat zijn onze doelen (conform Bestuursprogramma 2023-2027)

Het leveren van kwalitatief hoogwaardige adviezen over schade door grondwater infiltratie of -onttrekking opleveren binnen een maatschappelijk wenselijke termijn.

Wat gaan we daarvoor in 2025 doen

- Onafhankelijk en goed adviseren over de oorzaak en de omvang van de schade aan de afzonderlijke GS'en.
- Leveren van professionele inhoudelijke en secretariële ondersteuning van de leden van de ACSG.
- Het voeren van goede externe communicatie via de website en werkgroepen voor de onderzoeken.
- Up-to-date houden van het kwaliteitsmanagementsysteem.
- Onderhouden van archieven, computermodellen en -programma's.

Wat zijn de risico's

- *Risico:* Er is een dagvaarding van de Stichting Droogteschade Waterwinning gericht aan waterwinbedrijven in 2024. De inhoud van de dagvaarding heeft ook betrekking op de inhoudelijke uitvoering van het werk van de ACSG. Een uitspraak kan dus zorgen voor een noodzakelijke aanpassing van onderzoekswerkwijze van de ACSG
- *Beheersing:* De ACSG zal waar nodig de gevraagde kennis inbrengen in de juridische procedure.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
3.4. AdviesCommissie Schade Grondwater (ACSG)						
Lasten						
Programmalasten	1.015	368	368	368	368	368
Directe personeelslasten	441	664	586	586	586	586
Overige apparaatslasten	0	0	228	223	223	223
Totaal lasten	1.456	1.032	1.181	1.178	1.177	1.177
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.456	1.032	1.181	1.178	1.177	1.177

x € 1.000

3.5. Drugsafvaldumpingen

In afwachting van besluitvorming over het tijdelijk verlengen van de provinciale subsidieregeling, in afwachting van een definitieve rijksregeling, is deze taak wederom opgenomen in de begroting. Tot definitieve besluitvorming worden vanaf 2026 geen middelen aan deze taak toegekend.

Wat zijn de gezamenlijke doelen van provincies in 2025?

1. (Kosten)efficiënte afhandeling van subsidieaanvragen.
2. Professionele organisatie voor de uitvoering van de subsidieregeling.

Wat gaan we daarvoor in 2025 doen

- Goede en tijdige afhandeling van de subsidieaanvragen.

Wat zijn de risico's

- *Risico:* Uitvoering lange termijn en termijn voor rijksregeling nog onduidelijk.
Beheersing: Gevolgen voor de uitvoering meenemen in besluitvorming in najaar 2024 over de rijksregeling en verlenging van provinciale subsidieregeling.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
3.5. Drugsafvaldumpingen						
Lasten						
Programmalasten	1.471	2.423	923	0	0	0
Directe personeelslasten	0	47	78	0	0	0
Overige apparaatslasten	0	30	30	0	0	0
Totaal lasten	1.471	2.500	1.031	0	0	0
Baten						
Subsidies	0	0	1.000	0	0	0
Overig	1.048	2.500	0	0	0	0
Totaal baten	1.048	2.500	1.000	0	0	0
Saldo	423	0	31	0	0	0

x € 1.000

Toelichting

Bij het opmaken van de Begroting 2025 was nog niet definitief besloten op welke wijze de regeling Drugsafvaldumpingen vanaf 2026 voort wordt gezet. Om die reden is deze per 2026 niet in de begroting opgenomen.

BIJ12 voert de Provinciale Subsidieregeling Opruiming Drugsafval uit namens de 12 provincies. De baten worden ontvangen via de Provincie Noord-Brabant.

3.6. Gemeenschappelijke Beheer Organisatie (GBO-provincies)

Wat zijn onze doelen (conform Bestuursprogramma 2023-2027)

1. Provincies zijn ontzorgd bij het beheer van data die nodig is bij de uitvoering van gemeenschappelijke opgaven.
2. Provincies worden versterkt in hun informatiepositie d.m.v. de (door)ontwikkeling en beheer van gezamenlijke informatieproducten.

Wat gaan we daarvoor in 2025 doen

- Veilig in bewaring nemen van data, data controleren, uniformeren van data, toegang geven tot data, faciliteren van uitwisseling van data.
- Ontwikkelen en beheren van informatieproducten.
- Faciliteren van provincies bij de adaptatie van nieuwe dataverwerkingen en informatieproducten.
- Life Cycle Management (LCM) van de informatieproducten en onderliggende ICT.
- Zorgdragen dat de dataverwerking en informatieproducten voldoen aan de geldende kaders en richtlijnen rondom informatiebeveiliging, privacy, archivering en architectuur.

Wat zijn de risico's

- *Risico:* Te kort aan ICT personeel om aan de vraag/opdracht te voldoen (krappe arbeidsmarkt). Hierdoor vertragen projecten en lopen kosten omhoog vanwege de noodzaak voor inhuur externe krachten.
Beheersing:
 - Binding medewerkers door groeimogelijkheden.
 - Jong talent aantrekken en binden door samenwerken met traineeprogramma's.
 - Sourcingstrategie opstellen voor een duurzame oplossing.
- *Risico:* Te weinig prioriteit om bij te blijven met moderne technologieën en processen. Capaciteit wordt besteed aan het beheer van huidige oplossingen waardoor er geen ruimte is om vooruit te kijken.
Beheersing:
 - Starten met gestandaardiseerd toekomstbestendig ICT-platform waarop kan worden ontwikkeld.
 - Budgetallocatie om innovatie mogelijk te maken.
- *Risico:* Inflexibiliteit van de organisatie om in te spelen op nieuwe opdrachten uit de provincies. Doorlooptijd van opdrachtvoorbereiding is erg lang waardoor momentum verloren wordt en kwaliteit van dienstverlening achteruitgaat.
Beheersing:
 - Structurele capaciteit beschikbaar maken voor uitwerken van nieuwe opdrachten.
 - Inrichting van een technische landingsplaats waar nieuwe initiatieven eenvoudig kunnen landen ter voorbereiding van een structureel vervolg (bijvoorbeeld een inbeheername).
- *Risico:* Traagheid in ontwikkeling door complexiteit van processen, kaders en richtlijnen.
Beheersing:
 - Vereenvoudiging van de interne processen, door middel van het professionaliseren van Agile werkwijze.
 - Evaluatie van processen, kaders en richtlijnen om inefficiënties te identificeren en elimineren.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
3.6. Gemeenschappelijke Beheer Organisatie						
Lasten						
Programmalasten	5.847	8.118	4.096	3.858	3.620	3.620
Directe personeelslasten	4.713	5.049	5.050	5.054	5.054	5.054
Overige apparaatslasten	0	0	1.961	1.925	1.924	1.924
Totaal lasten	10.560	13.167	11.107	10.836	10.598	10.598
Baten						
Subsidies	0	0	300	300	300	300
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	300	300	300	300
Saldo	10.560	13.167	10.807	10.536	10.298	10.298

x € 1.000

Toelichting

In 2024 was sprake van hoge incidentele ramingen binnen de Gemeenschappelijke Beheer Organisatie. Deze vallen vanaf 2025 voor het grootste deel weg. Wel zijn in de concept-begroting 2025 extra structurele lasten geraamd voor vernieuwing verouderde informatieproducten (€ 216.000), de Single Digital Gateway (€ 67.000), uitvoeringskosten BRO (€ 25.000) en de ontwikkeling beeldmateriaal/Algemeen Hoogtebestand Nederland (€ 200.000; vooruitlopend op besluitvorming door BAC R&L en Bestuur).

De baten bestaan uit bijdragen van het Rijk voor de Risicokaart van € 300.000.

4. OVERIGE RAMINGEN & UITKERINGEN

In dit deel van de begroting nemen we ramingen en uitkeringen op waarbij het IPO niet of nauwelijks inzet pleegt. De inzet van het IPO bestaat met name uit het uitvoeren van financiële afspraken met het Rijk en/of provincies.

4.1. Overige ramingen

De overige ramingen bestaat jaarlijks uit het werkbudget. Daarnaast kunnen gedurende het begrotingsjaar hieraan posten toegevoegd worden.

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
4.1 Overige ramingen						
Lasten						
Programmalasten	110	-56	1.417	527	573	623
Directe personeelslasten	0	0	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	110	-56	1.417	527	573	623
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	110	-56	1.417	527	573	623

x € 1.000

Toelichting

De programmalasten bestaan voor 2025 uit twee posten:

- Het werkbudget ad € 336.000; dit budget is sinds 2021 op een centrale plek in de begroting geraamd. Gedurende het jaar worden uit dit werkbudget incidentele uitgaven gedekt die bij het opstellen van de begroting niet waren voorzien.
- Een nog binnen de programma's van de IPO-vereniging te verdelen post ad € 1,1 miljoen voor programmalasten waarvan bekend is dat zich daarbinnen knelpunten voordoen maar waarvan de hoogte en verdeling nog nader bepaald moet worden. Deze post is tot stand gekomen door over 2025 geen indexatie toe te passen over de programma- en bedrijfsvoeringsbudgetten.

Vanaf 2026 wordt rekening gehouden met een negatieve stelpost van € 1,0 miljoen, die veroorzaakt wordt door extra inzet binnen de programma's Bestuurs- en Verenigingszaken en Financien en Openbaar Bestuur. Deze stelpost is nodig voor een sluitende meerjarenraming. Voor de invulling van deze stelpost worden binnen het IPO-bestuur gesprekken gevoerd in aanloop naar de concept-begroting 2026.

4.2. Overige uitkeringen

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
4.2 Overige uitkeringen						
<u>Lasten</u>						
Programmalasten	6.700	6.700	0	0	0	0
Directe personeelslasten	0	0	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	6.700	6.700	0	0	0	0
<u>Baten</u>						
Subsidies/Reserve	-1.306	2.857	130.144	130.061	130.430	131.120
Overig	137.194	136.411	0	0	0	0
Totaal baten	135.888	139.268	130.144	130.061	130.430	131.120
Saldo	-129.188	-132.568	-130.144	-130.061	-130.430	-131.120

x € 1.000

Toelichting

- **Lasten**
Binnen de programmalasten was tot en met 2024 een raming voor een uitkering aan de provincie Zeeland opgenomen. Het opnemen van deze raming had te maken met een weeffout in het verdeelmodel Provinciefonds waardoor de provincie Zeeland van de overige 11 provincies € 6,7 miljoen ontving ter aanvullende compensatie op de uitkering uit het Provinciefonds. Op aangeven van de provincie Zeeland en de (bevestiging van de) bestuurlijke afspraak de verplichtingen van de compensatie tot 2025 na te komen door alle provincies, is deze raming vanaf 2025 geschrapt uit de begroting van de IPO-vereniging.
- **Baten**
De baten bestaan uit de volgende posten:
 - Diverse bijdragen van derden gerelateerd aan deel 3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12 ad € 1,3 miljoen.
 - Doorgeschoven middelen uit 2023 ad € 693.000
 - Bijdragen van de provincies ad € 128,1 miljoen die per provincie en per deel gespecificeerd zijn in bijlage 4. De verwachte bijdragen 2026-2028 zijn per provincie opgenomen in bijlage 5.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Met ingang van deze begroting schrijven we in een paragraaf bedrijfsvoering de ontwikkelingen met betrekking tot de interne organisatie van het IPO. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de programma's te realiseren. Hierna gaan wij in op onze prioriteiten voor de komende twee jaren. Daarna benoemen wij de doelen bij enkele bedrijfsvoeringsfuncties. Afsluitend geven we een overzicht van de bedrijfsvoeringslasten

I. Onze prioriteiten

Begin 2024 is door het bestuur bevestigd dat we één vereniging zijn en vanuit die gezamenlijkheid de provincies ondersteunen. We denken en werken vanuit de één vereniging gedachte en niet vanuit de verschillende onderdelen. Er is een programmadirecteur die een ontwikkelagenda heeft opgesteld. In 2025 staat de uitvoering van de Ontwikkelagenda centraal. Deze bevat de volgende onderdelen: de visie, waar willen we naar toe bewegen, harmonisatie van de bedrijfsvoering, hoe gaan we elkaar beter leren kennen, cultuur, structuur en de sturing en besturing van de interne organisatie. De ontwikkelagenda is deels een ordening van een aantal initiatieven die al eerder waren benoemd als mogelijke verbeter opties, en deels nieuw te ontwikkelen initiatieven. Het is uitdrukkelijk tot nu toe een agenda settend document. Maar het programma om te gaan uitwerken en implementeren staat in de steigers en zal in 2025 worden gecontinueerd

Nieuwe afdeling Bedrijfsvoering en communicatie en public affairs per 1-4-2024

Per 1 april 2024 hebben we binnen de IPO-vereniging de taken met betrekking tot Bedrijfsvoering ondergebracht in één afdeling die werkt voor de gehele organisatie. De taken waren eerst bij de bedrijfsonderdelen bij IPO-bureau en bij BIJ12 afzonderlijk belegd. Dit werkt in de Begroting 2025 door via herziene kostentoerekening aan alle afzonderlijke delen van de begroting.

We verwachten in de harmonisatie van de bedrijfsvoeringsprocessen in 2025 nog een aantal verbeteringen te moeten maken. Welke dit zijn, vloeit in 2025 voort uit de Ontwikkelagenda. Via de Jaarstukken 2025 zullen wij hiervan verslag doen. We streven naar een moderne professionele ondersteuning van onze interne organisatie

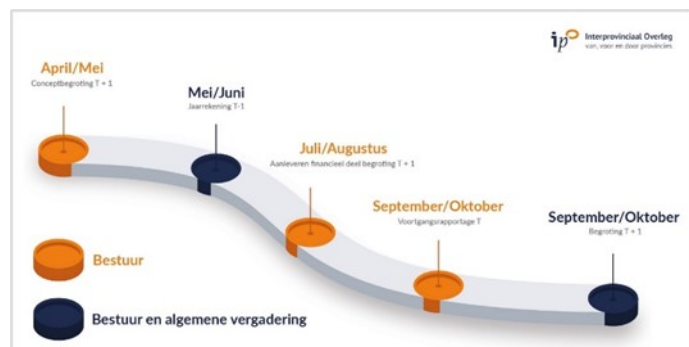
Ook is er per 1 april 2024 één afdeling Communicatie en Public Affairs voor de gehele vereniging. De kosten daarvan zijn opgenomen bij deel 1. Bestuurs- en Verenigingszaken.

Verbeteren planning en control cyclus

In 2024 is een proces gestart met als doel het verbeteren van de P&C-cyclus van de IPO Vereniging. In lijn met het overleg tussen penningmeester, de klankbordgroep P&C van de AV en het IPO-bestuur, is de hoeveelheid P&C-producten met ingang van 2025 teruggebracht van 6 naar 4. De indeling voor de gehele vereniging hiervan is nu als volgt:

1. concept-begroting
2. Definitieve begroting
3. Tussentijdse rapportage
4. Jaarverslag en Jaarrekening.

Schematisch is de nieuwe P&C-cyclus weergegeven in de figuur hiernaast.

Mensen en middelen

In de concept-begroting 2025 is aangegeven dat wij overwegen in de Bestuursperiode 2023-2027 te gaan werken met de zogenaamde Mens- & Middelen-methodiek, in lijn met de aankondiging in de vastgestelde Kaderbrief 2023. Inmiddels hebben we in de periode tussen de concept-begroting 2025 en het opstellen van de definitieve Begroting 2025 enkele verkennende gesprekken hierover gevoerd. Op basis daarvan blijven wij vasthouden aan onze ambitie om te gaan werken met deze methodiek. We omarmen de achterliggende gedachte dat de organisatie integraal en gezamenlijk verantwoordelijk is voor het realiseren van de bestuurlijke opgaven. Gelet op deze voor onze vereniging geheel nieuwe werkwijze, willen we dit stapsgewijs doen. Wij hanteren hierbij de volgende werkwijze en planning:

- In 2024 en 2025 bereiden wij ons voor op de nieuwe methodiek. Die voorbereiding bestaat met name uit drie elementen:
 - Wij voeren zowel ambtelijk als bestuurlijk verdergaande gesprekken. Deze gesprekken hebben met name betrekking op de inhoudelijke toepassing van de methodiek, zoals de invulling van de bedrijfsvoeringsaspecten en de reikwijdte.
 - Daarnaast is het van belang dat de methodiek goed gefaciliteerd wordt door onze systemen. Hiervoor zijn op verenigingsniveau aanpassingen nodig die we in 2025 - in ons nieuw financieel systeem - willen doorvoeren.
 - We leggen een voorstel voor aan het bestuur voor de mogelijke invoering van deze methodiek waarin we onder andere in zullen gaan op de kaders bij deze methodiek.
- In 2026 willen we proefdraaien met de nieuwe methodiek.
- In de aanloop naar de begroting 2027 zullen wij u een nader voorstel doen op welke manier en met welke bestuurlijke afspraken we deze methodiek willen gaan invullen.

II. Bedrijfsfuncties

Personele sterkte

De formatie geeft het toegestane aantal fte (fulltime-equivalent) weer per peilmoment 1 juni 2024. Op basis van de formatie wordt de begroting vastgesteld. Ook formatie die gefinancierd wordt ten laste van tijdelijke subsidies en programma's is hierin opgenomen. Die tijdelijke formatie heeft een einddatum. In de begroting wordt rekening gehouden met bekende mutaties gedurende het jaar. De bezetting is de invulling van de formatie. De bezetting kan afwijken van de formatie omdat het efficiënter kan zijn om bijvoorbeeld een formatieplaats onderbezet en anderen overbezet te hebben. Er worden echter nooit meer middelen beschikbaar gesteld dan voor de toegestane formatie.

Onze medewerkers

Door de aantrekkelijke arbeidsmarkt is er een toename in het verloop van medewerkers. En moet er meer moeite gedaan worden in wervingsprocedures om voldoende kwalitatieve reacties van kandidaten te krijgen. We gaan in 2025 daarom nog meer aandacht besteden aan recruitment en branding. Op sommige specialistische terreinen is er veel vraag naar ervaren mensen waarbij we dezelfde doelgroepen benaderen als de andere publieke organisaties. In 2025 gaan we bekijken of samenwerking in het gebruik maken van kennis en ervaring een oplossing kan bieden.

In het kader van de harmonisatie van bedrijfsvoeringsprocessen besteden we in 2025 extra aandacht aan de onboarding en behoud van medewerkers. Waar we in 2024 al overgegaan zijn naar het functiehuis van de provincies zal in 2025 verdere harmonisatie van personele regelingen aan bod komen.

Inkoop

In 2025 zijn we van plan met een nieuw centraal inkoopbeleid te gaan werken voor de IPO-organisatie. Daarbij nemen we de wijzigingen die naar alle waarschijnlijkheid de aanbestedingswet in 2025 komen mee.

ICT en kantoorautomatisering

In 2025 zal de primaire dienstverlening van kantoorautomatisering (M365) worden gegund na een Europese Aanbesteding. Dat betekent dat elke medewerker van de vereniging in de loop/eind van 2025 vanuit één omgeving gaat werken. Het werken, delen en verwerken van bestanden, delen agenda's en werken in Teams (SharePoint) zal dan vanuit één omgeving kunnen. Dit betekent een volledige migratie van de huidige omgevingen naar één omgeving. Dit is een grote opgave voor de organisatie.

Verder zullen alle andere applicaties (intern gebruik) ook worden gecentraliseerd en zal de ondersteuning en beheer van de applicatie voor de inkoop en factuurstroom worden aanbesteed.

Facilitaire zaken

In 2025 staat het continueren van de vergadercentra van BIJ12 en IPO-bureau centraal. De mogelijkheid tot gebruik van een werkplekken door belangenbehartigers van de provincies in Den Haag bij IPO-bureau, kan meer ruchtbaarheid krijgen. Niet alle provincies maken gebruik van deze mogelijkheid, omdat men daar niet bekend mee is (en huren dure kantoorruimte elders in Den Haag). We continueren de aandacht voor duurzaamheid.

Juridische ondersteuning

WOO-verzoeken zijn in omvang en aantallen de afgelopen jaren flink gestegen. Verwachting is dat de stroom van WOO verzoeken aan de bevoegde gezagen onverminderd groot zal blijven. Dit brengt met zich mee dat voor de vereniging de verwachting is dat er veel documenten aan de provincies aangereikt moeten worden en er vele zienswijze verzoeken ons zullen bereiken voor documenten die de bevoegde gezagen voornemens zijn om te openbaren.

III. Totaal bedrijfsvoeringslasten

In de tabel hieronder zijn de totale bedrijfsvoeringslasten weergegeven. Daarbij is ook de omvang van de formatie voor de Begroting 2025 aangegeven.

		Begroting 2025	2026	Meerjarenraming 2027	2028
Personeelslasten (salarissen en inhuur)	<i>Formatie</i>				
IPO-bureau	93,4	12.523	13.032	13.032	13.032
BIJ12	120,4	15.318	15.271	15.271	15.271
Bedrijfsvoering	49,5	5.899	5.899	5.899	5.899
	263,3	33.740	34.202	34.202	34.202
Overige personeelslasten (opleidingen etc)		1.506	1.506	1.506	1.506
Facilitaire lasten (huisvesting, ICT etc.)		3.406	3.375	3.373	3.373
Totaal		38.653	39.083	39.081	39.081

x € 1.000

Bijlage 1. Programmalaasten/-baten en apparaatslasten 2025 per opgave

Programma	Opgave	Programma-lasten	Directe P-lasten	Overige apparaatslasten	Totaal lasten	Subsidies	Overig	Totaal baten	Saldo
1. Bestuur- en Verenigingszaken	1.1.1 Strategische kennisfunctie	135	1.511	587	2.232	0		0	2.232
	1.1.2. Europa	269	482	187	938	0		0	938
	1.1.3. Vitale vereniging	334	990	384	1.708	0		0	1.708
2. Beleidsvoorbereiding	2.1.1. Ruimte	2.946	417	162	3.525	0		0	3.525
	2.1.2. Water	787	326	126	1.239	0		0	1.239
	2.1.3. Wonen	0	313	121	434	0		0	434
	2.1.4. Gezonde leefomgeving	22	143	56	221	0		0	221
	2.1.5. Veilige leefomgeving	0	104	40	145	0		0	145
	2.1.6. Duurzame leefomgeving	0	143	56	199	0		0	199
	2.1.7. VTH-stelsel	59	300	116	475	0		0	475
	2.2.1. Duurzame Mobiliteit	173	378	147	697	0		0	697
	2.2.2. Openbaar vervoer	0	225	87	313	0		0	313
	2.2.3. Verkeersveiligheid	0	150	58	208	0		0	208
	2.2.4. Fiets	103	72	28	202	0		0	202
	2.2.5. Goederenvervoer & Logistiek	0	78	30	108	0		0	108
	2.3.1. Landbouw	0	311	121	432	0		0	432
	2.3.2. Natuur	93	487	189	769	0		0	769
	2.3.3. IPLG	4.675	1.370	532	6.577	0		0	6.577
	2.4.1. Coördinatie Klimaat en Energie	0	163	63	226	0		0	226
	2.4.2. Regionale Energie Strategie 2.0	15	488	190	693	0		0	693
	2.4.3. Industrie en bedrijventerreinen	0	0	0	0	0		0	0
	2.4.4. Warmtetransitie	0	326	126	452	0		0	452
	2.4.5. Energie-infrastructuur	520	326	126	972	0	520	520	452
	2.5.1. Regionaal economisch beleid	0	303	118	421	0		0	421
	2.5.2. Digitale economie	32	89	34	155	0		0	155
	2.5.3. Circulaire economie	0	107	41	148	0		0	148
	2.5.4. Ruimtelijke economie	92	178	69	340	0		0	340
	2.5.5. Cultuur	0	169	66	235	0		0	235
	2.5.6. Erfgoed	0	65	25	90	0		0	90
	2.5.7. Bibliotheekstelsel en innovatie	0	78	30	108	0		0	108
	2.6.1. Financiële en bestuurlijke verhoudingen	268	912	354	1.533	0		0	1.533
	2.7.1. Belangenbehartiging digitalisering	89	326	126	541	0		0	541
	2.7.2. Doorlopende meerjarige verplichtingen	1.319	391	152	1.862	0		0	1.862
	2.7.3. Activiteiten passend in profiel BIJ12	0	0	0	0	0		0	0
	2.8.1. CAO	209	234	91	535	0		0	535
	2.8.2. Goed provinciaal en publiek werkgeverschap	65	78	30	174	0		0	174
	2.8.3. Rechtspositie en integriteit politiek ambtsdragers	0	130	51	181	0		0	181
3. Ondersteuning provinciale uitvoering	3.1.1. Uitvoeringskosten Expertiseteam Stikstof & Natura 2000	396	1.896	736	3.028	425		425	2.603
	3.1.2. Beheer Aerius	1.981	521	202	2.704	0		0	2.704
	3.1.3. Informatiepunt Stikstof	150	651	253	1.054	0		0	1.054
	3.2.1. Uitvoeringskosten Natuurinformatie	3.928	1.992	774	6.695	704		704	5.991
	3.2.2. Uitvoeringskosten Natuurbeheer	3.256	1.220	474	4.950	0		0	4.950
	3.2.3. Uitvoeringskosten NDFF	3.720	1.680	652	6.052	800		800	5.252
	3.3.1. Uitvoeringskosten Faunazaken	1.292	0	0	1.292	0		0	1.292
	3.3.2. Open-eind-regeling afhandelen Faunaschades	61.507	2.006	779	64.291	0		0	64.291
	3.3.3. AEWA	0	0	0	0	0		0	0
	3.4.1. Uitvoeringskosten AdviesCommissie Schade Grondwater (	368	586	228	1.181	0		0	1.181
	3.5.1. Uit te keren subsidies Drugsafvaldumpingen	923	78	30	1.031	1.000		1.000	31
	3.6.1. Uitvoeringskosten Gemeenschappelijke Beheer Organisat	4.096	5.050	1.961	11.107	300		300	10.807
4. Overige ramingen en uitkeringen	4.1.1. Werkbudget	336	0	0	336	0		0	336
	4.1.2. Stelposten	1.081	0	0	1.081	0		0	1.081
	4.2.1. Compensatie Zeeland	0	0	0	0	0		0	0
	4.2.2. Bijdrage provincies	0	0	0	0	128.102		128.102	-128.102
	4.2.3. Diverse baten BIJ12	0	0	0	0	1.348		1.348	-1.348
	4.2.4. Doorgeschoven middelen 2023 IPO-bureau	0	0	0	0	693		693	-693
		95.240	27.842	10.811	133.893	133.373	520	133.893	0

x € 1.000

Bijlage 2. Specificatie programmalasten 2025 per opgave

Deel	Opgave	Krediet	2025	2026	2027	2028
1. Bestuur- en Verenigingszaken	1.1.1 Strategische kennisfunctie	Bijdrage Schilthuisfonds	15.000	15.000	15.000	15.000
	1.1.1 Strategische kennisfunctie	Strategische kennisfunctie	50.000	50.000	50.000	50.000
	1.1.1 Strategische kennisfunctie	Kennis en Ieren Platform PleK	70.000	70.000	70.000	70.000
	1.1.2. Europa	Bijdrage Kenniscentrum Europa decentraal	222.205	222.205	222.205	222.205
	1.1.2. Europa	Bijdrage Council of European Municipalities and Regions	46.993	46.993	46.993	46.993
	1.1.3. Vitale vereniging	Evenementen	246.243	246.243	246.243	246.243
2. Beleidsvoorbereiding	1.1.3. Vitale vereniging	Communicatie en publicaties	88.172	88.172	88.172	88.172
	2.1.1. Ruimte	Advies en inhuur	105.978	105.978	105.978	105.978
	2.1.1. Ruimte	Beheer en onderhoud DSO	2.840.000	3.080.000	3.320.000	3.560.000
	2.1.2. Water	Bijdrage Informatiehuis Water	287.750	287.750	249.750	249.750
	2.1.2. Water	Bijdrage Regionale keringen ontwikkelprogramma	136.609	136.609	136.609	136.609
	2.1.2. Water	Bijdrage Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer	225.459	225.459	225.459	225.459
	2.1.2. Water	Bijdrage Nederlands Hydrologisch Instrumentarium	137.564	137.564	137.564	137.564
	2.1.4. Gezonde leefomgeving	Bijdrage Impel	21.857	21.857	21.857	21.857
	2.1.7. VTH-stelsel	Doorontwikkelen stelsel VTH	59.255	59.255	59.255	59.255
	2.2.1. Duurzame Mobiliteit	Inhuur adviesbureaus	172.744	172.744	172.744	172.744
	2.2.4. Fiets	Samenwerkingsverband MRDH (Metropoolregio) en CROW	103.014	103.014	103.014	103.014
	2.3.2. Natuur	Programma Natuur	54.644	54.644	54.644	54.644
	2.3.2. Natuur	Voortgangsrapportage Natuur	10.927	10.927	10.927	10.927
	2.3.2. Natuur	PAS/expertise N2000/landbouw/reservepakket	27.106	27.106	27.106	27.106
	2.3.3. IPLG		4.674.709	4.674.709	4.674.709	4.674.709
	2.4.2. Regionale Energie Strategie 2.0	Inhuur adviesbureaus	15.000	15.000	15.000	15.000
	2.4.5. Energie-infrastructuur	Inzet energie-infrastructuur	520.000			
	2.5.2. Digitale economie	Inhuur adviesbureaus	31.606	31.606	31.606	31.606
	2.5.4. Ruimtelijke economie	Inhuur adviesbureaus	91.950	91.950	91.950	91.950
	2.6.1. Financiële en bestuurlijke verhoudingen	Inhuur adviesbureaus	217.769	217.769	217.769	217.769
	2.6.1. Financiële en bestuurlijke verhoudingen	Nieuwe agenda voor Nederland	50.000	50.000	50.000	50.000
	2.7.1. Belangenbehartiging digitalisering	Lidmaatschappen en diverse kosten	88.850	88.850	88.850	88.850
	2.7.2. Doorlopende meerjarige verplichtingen	Inhuur onderzoek- en adviesbureaus	643.764	643.764	643.764	643.764
	2.7.2. Doorlopende meerjarige verplichtingen	Beheer/Hosting en inhuur	675.350	675.350	675.350	675.350
	2.8.1. CAO	Inhuur adviesbureaus en jaarlijkse bijdrage Actor	209.418	209.418	209.418	209.418
	2.8.2. Goed provinciaal en publiek werkgeverschap	Bijdrage aan ZPW	65.166	65.166	65.166	65.166
3. Ondersteuning provinciale uitvoering	3.1.1. Uitvoeringskosten Expertiseteam Stikstof & Natura 2000		395.623	395.623	395.623	395.623
	3.1.2. Beheer Aeries		1.980.770	1.980.770	1.980.770	1.980.770
	3.1.3. Informatiepunt Stikstof		150.000	150.000	150.000	150.000
	3.2.1. Uitvoeringskosten Natuurinformatie		3.928.492	4.288.492	4.648.492	5.048.492
	3.2.2. Uitvoeringskosten Natuurbeheer		3.256.211	3.195.651	3.195.651	3.195.651
	3.2.3. Uitvoeringskosten NDFF		3.720.000	3.720.000	3.720.000	3.720.000
	3.3.1. Uitvoeringskosten Faunazaken		1.292.255	1.292.255	1.292.255	1.292.255
	3.3.2. Open-eind-regeling afhandelen Faunaschades		61.506.908	61.506.908	61.506.908	61.506.908
	3.4.1. Uitvoeringskosten AdviesCommissie Schade Grondwater (ACSG)		367.763	367.763	367.763	367.763
	3.5.1. Uit te keren subsidies Drugsafvaldumpingen		922.990			
	3.6.1. Uitvoeringskosten Gemeenschappelijke Beheer Organisatie		4.095.981	3.857.981	3.619.981	3.619.981
4. Overige ramingen en uitkeringen	4.1.1. Werkbudget	Werkbudget	335.942	397.447	449.609	499.609
	4.1.2. Stelposten	Met Bestuur in te vullen dekking		-964.000	-975.000	-975.000
	4.1.2. Stelposten	Nog toe kennen middelen aan programma's	1.081.499	1.093.323	1.098.635	1.098.635
			95.239.537	93.207.316	93.577.791	94.267.791

Bijlage 3. Meerjarig overzicht formatietoerekening

Deel	Opgave	2025	2026	2027	2028
1. Bestuur- en Verenigingszaken	1.1.1 Strategische kennisfunctie	11,60	11,60	11,60	11,60
	1.1.2. Europa	3,70	3,70	3,70	3,70
	1.1.3. Vitale vereniging	7,60	7,60	7,60	7,60
2. Beleidsvoorbereiding	2.1.1. Ruimte	3,20	3,20	3,20	3,20
	2.1.2. Water	2,50	2,50	2,50	2,50
	2.1.3. Wonen	2,40	2,40	2,40	2,40
	2.1.4. Gezonde leefomgeving	1,10	1,10	1,10	1,10
	2.1.5. Veilige leefomgeving	0,80	0,80	0,80	0,80
	2.1.6. Duurzame leefomgeving	1,10	1,10	1,10	1,10
	2.1.7. VTH-stelsel	2,30	2,30	2,30	2,30
	2.2.1. Duurzame Mobiliteit	2,90	2,90	2,90	2,90
	2.2.2. Openbaar vervoer	1,73	1,73	1,73	1,73
	2.2.3. Verkeersveiligheid	1,15	1,15	1,15	1,15
	2.2.4. Fiets	0,55	0,55	0,55	0,55
	2.2.5. Goederenvervoer & Logistiek	0,60	0,60	0,60	0,60
	2.3.1. Landbouw	2,39	2,39	2,39	2,39
	2.3.2. Natuur	3,74	3,74	3,74	3,74
	2.3.3. IPLG	10,52	10,52	10,52	10,52
	2.4.1. Coördinatie Klimaat en Energie	1,25	1,25	1,25	1,25
	2.4.2. Regionale Energie Strategie 2.0	3,75	3,75	3,75	3,75
	2.4.4. Warmtetransitie	2,50	2,50	2,50	2,50
	2.4.5. Energie-infrastructuur	2,50	6,50	6,50	6,50
	2.5.1. Regionaal economisch beleid	2,33	2,33	2,33	2,33
	2.5.2. Digitale economie	0,68	0,68	0,68	0,68
	2.5.3. Circulaire economie	0,82	0,82	0,82	0,82
	2.5.4. Ruimtelijke economie	1,37	1,37	1,37	1,37
	2.5.5. Cultuur	1,30	1,30	1,30	1,30
	2.5.6. Erfgoed	0,50	0,50	0,50	0,50
	2.5.7. Bibliotheekstelsel en innovatie	0,60	0,60	0,60	0,60
	2.6.1. Financiële en bestuurlijke verhoudingen	7,00	7,00	7,00	7,00
	2.7.1. Belangenbehartiging digitalisering	2,50	2,50	2,50	2,50
	2.7.2. Doorlopende meerjarige verplichtingen	3,00	3,00	3,00	3,00
	2.8.1. CAO	1,80	1,80	1,80	1,80
	2.8.2. Goed provinciaal en publiek werkgeverschap	0,60	0,60	0,60	0,60
	2.8.3. Rechtspositie en integriteit politiek ambtsdragers	1,00	1,00	1,00	1,00
3. Ondersteuning provinciale uitvoering	3.1.1. Uitvoeringskosten Expertiseteam Stikstof & Natura 2000	14,56	14,56	14,56	14,56
	3.1.2. Beheer Aeries	4,00	4,00	4,00	4,00
	3.1.3. Informatiepunt Stikstof	5,00	5,00	5,00	5,00
	3.2.1. Uitvoeringskosten Natuurinformatie	15,30	15,30	15,30	15,30
	3.2.2. Uitvoeringskosten Natuurbeheer	9,37	9,37	9,37	9,37
	3.2.3. Uitvoeringskosten NDFF	12,90	12,90	12,90	12,90
	3.3.2. Open-eind-regeling afhandelen Faunaschades	15,40	15,40	15,40	15,40
	3.4.1. Uitvoeringskosten AdviesCommissie Schade Grondwater (	4,50	4,50	4,50	4,50
	3.5.1. Uit te keren subsidies Drugsafvaldumpingen	0,60			
	3.6.1. Uitvoeringskosten Gemeenschappelijke Beheer Organisat	38,78	38,78	38,78	38,78
		213,79	217,19	217,19	217,19

Bijlage 4. Specificatie bijdragen per provincie 2025

De lasten van de IPO-vereniging worden voornamelijk gedekt uit bijdragen van de provincies. Voor het bepalen van de bijdrage per provincie wordt gebruik gemaakt van een verdeelsleutel (uitgedrukt in %). Sinds 2024 passen we een nieuwe systematiek van financiering door de provincies toe. In 2025 evalueren we deze systematiek.

		3. Ondersteuning provinciale uitvoering						Totaal IPO-vereniging
		1. Bestuur- en Verenigings-zaken	2. Beleidsvoor-bereiding	Onder-steuning provinciale uitvoering door BIJ12 m.u.v. open-einde regeling	Open-einde regeling**	Totaal Onder-steuning provinciale uitvoering door BIJ12	4. Overige ramingen en uitkeringen	
Te verdelen bedrag ->		4.879	23.689	38.651	61.507	100.158	-624	128.102
Provincie*	Proc. aandeel							
Groningen	6,80%	332	1.610	2.627	1.900	4.527	-42	6.426
Fryslân	9,49%	463	2.247	3.666	16.080	19.746	-59	22.397
Drenthe	8,12%	396	1.923	3.138	1.303	4.441	-51	6.709
Overijssel	9,43%	460	2.234	3.645	2.263	5.908	-59	8.543
Flevoland	5,30%	259	1.256	2.049	593	2.642	-33	4.123
Gelderland	10,67%	521	2.528	4.124	5.990	10.114	-67	13.096
Utrecht	7,78%	380	1.843	3.007	4.454	7.461	-49	9.634
Noord-Holland	8,17%	398	1.935	3.157	16.683	19.840	-51	22.122
Zuid-Holland	9,16%	447	2.169	3.539	8.065	11.604	-57	14.163
Zeeland	5,96%	291	1.411	2.303	2.163	4.466	-37	6.130
Noord-Brabant	10,89%	531	2.580	4.210	715	4.925	-68	7.969
Limburg	8,25%	402	1.954	3.188	1.298	4.486	-51	6.790
Totaal	100,00%	4.879	23.689	38.651	61.507	100.158	-624	128.102

* In dit overzicht zijn de provincies in volgorde van Noord naar Zuid weergegeven.

x € 1.000

** Hier is sprake van andere verdeelsleutels.

*** De baten zijn in deze tabel als negatieve bedragen weergegeven.

Bijlage 5. Bijdragen per provincie 2025-2028

Provincie	Proc. aandeel	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Groningen	6,80%	6.426	6.458	6.483	6.530
Fryslân	9,49%	22.397	22.442	22.477	22.542
Drenthe	8,12%	6.709	6.748	6.778	6.834
Overijssel	9,43%	8.543	8.587	8.622	8.687
Flevoland	5,30%	4.123	4.148	4.168	4.205
Gelderland	10,67%	13.096	13.146	13.185	13.259
Utrecht	7,78%	9.634	9.671	9.700	9.753
Noord-Holland	8,17%	22.122	22.161	22.191	22.247
Zuid-Holland	9,16%	14.163	14.206	14.240	14.303
Zeeland	5,96%	6.130	6.158	6.180	6.221
Noord-Brabant	10,89%	7.969	8.020	8.060	8.136
Limburg	8,25%	6.790	6.829	6.859	6.916
Totaal	100,00%	128.102	128.574	128.942	129.632

x € 1.000

Bijlage 6. Afkortingen

Afkorting	Volledige omschrijving
AAC	ambtelijke adviescommissie
ACSG	Adviescommissie Schade Grondwater
AEWA	Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds
ANLb	agrarisch natuur- en landschapsbeheer
APPA	Algemene pensioen- en uitkeringswet politieke ambtsdragers
AV	Algemene Vergadering
BAC	bestuurlijke adviescommissie
BBL	Besluit bouwwerken leefomgeving
BBP	bruto binnenlands product
BeSI:	beschermde soorten Indicator
BKL	Besluit Kwaliteit Leefomgeving
BO	bestuurlijk overleg
BOFv	Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen
BZK	(ministerie van) Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CEP	centraal economisch plan
CGBD	Catalogus Groenblauwe Diensten
CPB	Centraal Planbureau
CROW	Centrum Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw
DOVA	Decentrale OV-autoriteiten
DSM	digitaal stelsel mobiliteitsdata
EU	Europese Unie
EZK	(ministerie van) Economische Zaken en Klimaat
Faro	Uitvoeringsagenda Faro deel I is een ambitiedocument van én voor de erfgoedzorg in Nederland.
GBO	Gemeenschappelijke Beheer Organisatie
GGA	Gebiedsgerichte aanpak
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
HNP	Huis Nederlandse Provincies in Brussel
IBT	interbestuurlijk toezicht
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IEC	Interprovinciale Ethische Commissie
IenW	(ministerie van) Infrastructuur en Waterstaat
IKN:	InformatieKaart Natuur
IPLG	Interprovinciaal Programma Landelijk Gebied
ITS	Intelligent Transport System
GS	Gedeputeerde Staten
KB	nationale bibliotheek van Nederland
KIA	kennis- en innovatieagenda's
KpVV	Kennisprogramma Verkeer en Vervoer
KRW	Kaderrichtlijn Water
LAM	Landelijke Aanpak Mobiliteitstransitie
LAN	Landelijk Actieprogramma Netcongestie
LCM	Life Cycle Management
LMS	Leer Management Systeem
LNv	(ministerie van) Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LVVN	(ministerie van) Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport

MKB	midden- en kleinbedrijf
MRB	Motorrijtuigenbelasting
MVO	meerjarenagenda versterking omgevingsveiligheid
NDDF	Nationale Databank Flora en Fauna
NMP	Nationaal Milieuprogramma
NNN	Natuur Netwerk Nederland
NPE	Nationaal Plan Energiesysteem
OCW	(ministerie van) Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OV	openbaar vervoer
PAS	Programma Aanpak Stikstof
P&C	planning & control
P-CER	provinciale circulaire economie rapportage
PFAS	Per- en polyfluoralkylstoffen, door de mens gemaakte stoffen waar zorgen over bestaan
pMIEK	provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat
PPLG	provinciaal programma landelijk gebied
Q&A's	Questions & Answers (antwoorden op veelgestelde vragen)
RenL	Ruimte en Leefomgeving
RDA	Raad voor Dierenaangelegenheden
RES	regionale energiestrategie
RMP's	Regionale Mobiliteitsprogramma's
RNN	Rekenmodule Natuurkwaliteit Natuur Netwerk Nederland
ROB	Raad Openbaar Bestuur
ROM's	regionale ontwikkelingsmaatschappijen
SBI	stimulering bouwimpuls
Seveso	Sevesobedrijven zijn bedrijven waar men gevaarlijke stoffen produceert, verwerkt, behandelt of opslaat, bijvoorbeeld raffinaderijen, petrochemische ondernemingen, chemische fabrieken, aardoliedepots of opslagplaatsen voor explosieve stoffen. De naam Seveso verwijst naar een gemeente in het noorden van Italië.
SKNL	Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur & Landschap
SMP	Soortenmanagementplan
SNL	Subsidiestelsel Natuur en Landschap
SPN	samenwerkingsverband van Provinciale Ondersteuningsinstellingen voor Openbare Bibliotheken
Spuks	specifieke uitkeringen
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SVNL	Subsidie Verordening Natuur & Landschap
T&H	Toezicht en Handhaving
UBF	Uitvoering Bestuursakkoord Fietsparkeren
UDO's	Uitvoeringstoetsen Decentrale Overheden
UvW	Unie van Waterschappen
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VOB	Vereniging van Openbare Bibliotheken
VRO	Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
VTE	vrijetijdseconomie
VTH	vergunningverlening, toezicht en handhaving
WACC	Weighted Average Cost of Capital
WBI	woningbouwimpuls
Wbni	Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen
WBS	water bodem sturend
WCW	Wet collectieve warme
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning

WP	Wet personenvervoer
ZPW	Zelfstandige Publieke Werkgevers